

Panteia

Research to Progress

Research voor Beleid | EIM | NEA | IOO | Stratus | IPM

Almere: Straatkubus

Businesscase vroegsignalering en preventie van schulden

Zoetermeer, 30 april 2014

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Panteia. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Panteia. Panteia aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with Panteia. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of Panteia. Panteia does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	5
1.1	Aanleiding	6
1.2	Aanpak: het gebruik van de Straatkubus bij Achter de Voordeur	6
1.3	Resultaat	6
1.4	Lessen	7
1.5	Successen	7
2	De Straatkubus	9
2.1	Aanleiding: het probleem	9
2.2	Doelgroep en Doel	9
2.3	Aanpak	10
2.4	Samenwerking	15
2.5	Lessen	15
2.6	Privacy	16
2.7	Successen	17
2.8	Resultaat	18
3	Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse	21
3.1	Inleiding en aanpak	21
3.2	Doelgroepen	22
3.3	Kosten	23
3.4	Baten	24
3.5	Rendement: verhouding kosten en baten	26
4	Bronnen en berekeningen	27
4.1	Doelgroepen	27
4.2	Kosten	32
4.3	Baten	36

1 Samenvatting

De Straatkubus is een instrument wat tot doel heeft de gespreksagenda en de uitvoeringsagenda van de samenwerkende hulporganisaties in de wijk te bepalen. Dit is mogelijk doordat het instrument op postcodeniveau informatie bevat over de aard en de omvang van diverse leefbaarheidsindicatoren. Frontlijnwerkers hebben vaak al langer een voorgevoel dat bepaalde ontwikkelingen in wijken gaan leiden tot andere problemen. Hun waarnemingen worden vaak pas jaren later zichtbaar in statistieken. De Straatkubus is een gezamenlijk product van frontlijnwerkers, beleidsmakers en bestuurders waarmee het gesprek over dergelijke observaties al veel eerder gevoerd kan worden. De Straatkubus is een geografisch informatiesysteem dat gegevens uit verschillende domeinen op postcodeniveau met elkaar combineert en op een kaart weergeeft. De Straatkubus is onder andere gebruikt in de Eilandenbuurt in Almere Buiten, om te bepalen wat de juiste interventie was voor de daar op spelende problematiek. Dit leidde tot het project Achter de Voordeur. Dit project is gericht op vroegsignalering van schuldsituaties, waarbij vrijwilligers huis-aan-huis gesprekken voeren met huishoudens om problematiek in beeld te brengen, adviezen te geven en door te verwijzen naar professionele hulpverlening.

Weten wat er waar speelt

De Straatkubus is door de gemeente Almere en haar lokale partners ontwikkeld. De gemeente en haar lokale partners krijgen met de Straatkubus snel vat op sluipende problematiek. Het is een monitoringssysteem dat vroegtijdig problemen op het gebied van leefbaarheid signaleert. Het is een database die gemeentelijk informatie over werkloosheid, schulden, schoolverzuim en overlast combineert met informatie van andere partijen, zoals huurschulden en/of zorgconsumptie. Het systeem ontsluit deze informatie op een manier die voor frontlijnwerkers aansluit bij hun dagelijkse praktijk. Gangbare statistische gegevens geven, door het schaalniveau waarop gegevens worden gepresenteerd, immers vaak een vertekend beeld van de wijk. De Straatkubus neemt deze belemmering weg, want presenteert resultaten op postcodeniveau, maar daagt de frontlijnwerkers ook uit om heel precies te formuleren *wat* er volgens hen *waar* speelt. Interventies worden daardoor niet gedaan op basis van geruchten of onderbuikgevoelens, maar op basis van eenduidige feitelijke informatie. Dat maakt het gemakkelijker om samen met de juiste partner een gerichte interventie te doen op dat deel van de doelgroep waar de problematiek ook daadwerkelijk speelt. De *Straatkubus* is dus een middel om met maatschappelijke partners in gesprek te gaan over problematiek en oplossingen.

Illustratie: Achter de Voordeur

Bij het opzetten van (preventieve) interventies kan de Straatkubus worden ingezet om gericht te bepalen in welke straten of postcodegebieden inzet het meest noodzakelijk is. Wij illustreren dit aan de hand van het project Achter de Voordeur. Het project Achter de Voordeur is gericht op vroegsignalering van schuldsituaties, waarbij vrijwilligers huis-aan-huis gesprekken voeren met huishoudens om (sluimerende) problematiek in beeld te brengen, adviezen te geven en door te verwijzen naar professionele hulpverlening.

1.1 Aanleiding

In 2009 vroeg het Rijk Almere in omvang te verdubbelen, met 60.000 extra woningen. De gemeente Almere wil dat deze uitbreiding niet ten koste gaat van de leefbaarheid van de bestaande stad. In het verleden heeft Almere gezien dat meer kansrijke bewoners doorstromen naar nieuwbouwwijken, waardoor de meer kwetsbare huishoudens achterblijven. Zo ontstaan sociaal zwakkere wijken. Die ontwikkeling wil de gemeente Almere scherp volgen, om preventief in te kunnen grijpen waar nodig. Vanuit deze aanleiding is de gemeente Almere gestart met het ontwikkelen van een Early Warning Systeem: **de Straatkubus**.

1.2 Aanpak: het gebruik van de Straatkubus bij Achter de Voordeur

De Straatkubus is bij het project *Achter de Voordeur* ingezet om de vermoedens van problematiek die bij opbouwwerkers speelde te objectiveren, en gezamenlijk inzichtelijk te krijgen bij welke doelgroepen welke problemen een rol speelden. Die gezamenlijke analyse bepaalde de contouren van de in te zetten interventie. De toegevoegde waarde van de Straatkubus kan dan ook vooral inzichtelijk gemaakt worden door te illustreren hoe de Straatkubus heeft bijgedragen aan het verbeteren van het rendement van een dergelijke interventie. De business case beschrijft daarom hoe de interventie *Achter de Voordeur* (gericht op vroegsignalering van schuldsituaties) efficiënter is uitgevoerd dankzij de *Straatkubus*.

De Straatkubus: voorbereiding en analyse

Vanuit opbouwwerk en woningbouwcorporaties kwamen er bij de gemeente Almere signalen binnen dat er in de Eilandenbuurt problemen speelden bij gezinnen. Maar onduidelijk was wat voor problemen dat precies waren. De Straatkubus is door Almere gebruikt om samen met lokale partners, zoals het opbouwwerk, de Brede School en woningcorporaties, om tafel te gaan zitten en een analyse van de problematiek in de Eilandenbuurt te maken. Die bleek complexer te zijn dan verwacht, en meerdere levensdomeinen te beslaan. De problematiek bleek zich bovendien te concentreren in een gebied van enkele straten; samen 244 huishoudens. Door de Straatkubus te gebruiken ontstond dus een concreet en gericht beeld van de problematiek. Dat hielp om het gesprek met lokale partners niet over beeldvorming en vermoedens te laten gaan, maar over echte mensen met echte problemen.

Achter de Voordeur: interventie

Op basis van deze analyse werd besloten tot een intensieve aanpak. Dit kreeg vorm in een project waarbij 15-20 vrijwilligers zijn geworven en opgeleid om huis-aan-huis met gezinnen te spreken over de (financiële) situatie. De vrijwilligers gaven de huishoudens bijvoorbeeld verschillende tips waar de huishoudens meteen mee aan de slag kunnen. Waar nodig worden huishoudens ook doorverwezen naar aanvullende hulpverlening. Na een aantal weken komt de vrijwilliger nog terug voor een nazorg-gesprek. In de Eilandenbuurt bleek dat er bij 59% van de huishoudens waar werd aangebeld behoefte was aan zo'n adviesgesprek.

1.3 Resultaat

Met reguliere onderzoeksinstrumenten was het moeilijk, zo niet onmogelijk geweest om zo'n accurate analyse te maken. Uit de kosten-baten analyse blijkt dat dankzij de inzet van de Straatkubus het percentage huishoudens dat met Achter de Voordeur wordt bereikt is gestegen van 45% naar 59%. Dat betekent dat de vrijwilligers dankzij

de Straatkubus veel effectiever ingezet kunnen worden. Het rendement van het project Achter de Voordeur neemt dan ook toe. Zonder de inzet van de Straatkubus zou Achter de Voordeur de gemeente Almere ca. €1,21 opleveren voor elke geïnvesteerde euro. Dankzij de inzet van de Straatkubus stijgt dit rendement tot €1,99.

1.4 Lessen

Algemeen: Oorspronkelijk wilde de gemeente Almere de Straatkubus (ook) beschikbaar maken voor dagelijks gebruik door frontlinewerkers, zoals opbouwwerkers in wijken, politieagenten en sociale wijkteams. Het was de bedoeling dat zij vanaf een pc of tablet direct analyses konden doen voor hun eigen wijk. Dit blijkt om meerdere redenen niet (volledig) te realiseren. Ten eerste vergt het werken met de Straatkubus goede analyse-vaardigheden. Het is belangrijk dat degene die het systeem gebruikt de uitkomsten begrijpt en goed kan interpreteren. Ook levert het knelpunten op met de privacywetgeving wanneer de gegevens door verschillende gebruikers (en op meerdere devices) zichtbaar worden.

Privacy: de belangrijkste begrenzings die de Straatkubus ervaart liggen op het terrein van de privacywetgeving. De gemeente Almere is over de pilots met de Straatkubus in gesprek met het ministerie van BZK, waarbij het ministerie de huidige ontwikkelingsrichting en het gebruik van de Straatkubus ondersteunt.

1.5 Successen

Frontlinewerkers gaven in 2010 aan dat zij met de toen beschikbare statistische gegevens onvoldoende uit de voeten konden. Een van de redenen was dat het schaalniveau waarop gegevens werden gepresenteerd een vertekend beeld gaf van de wijk. Binnen de wijk werden vaak grote verschillen gesignaleerd, maar in statistische gemiddelden waren deze niet zichtbaar. De Straatkubus geeft een veel fijnmaziger beeld. Met de Straatkubus worden regelmatig ook in wijken waar op basis van reguliere statistieken niets aan de hand lijkt te zijn gebieden gelokaliseerd waar (preventieve) interventies nodig zijn.

2 De Straatkubus

2.1 Aanleiding: het probleem

Groei van de stad

In 1977 is Almere opgezet als stad voor maximaal 250.000 inwoners. Tussen 1977 en nu heeft de stad zich al ontwikkeld tot een omvang van 190.000 mensen. In 2009 vroeg het Rijk Almere om bovenop de bestaande groeiambitie nog verder in omvang toe te nemen met een totaal van 60.000 extra woningen. De gemeente wil dat deze schaa sprong niet ten koste gaat van de leefbaarheid van de bestaande stad. In het verleden heeft de stad vaak gezien dat kansrijke bewoners doorstromen naar nieuwbouwwijken. De meer kwetsbare huishoudens blijven achter en de nieuwkomers in die bestaande wijken hebben vaak ook minder mogelijkheden om vooruit te komen. Zo ontstaan sociaal zwakkere wijken. Dat wil de gemeente voorkomen, vermijden of in elk geval scherp in de gaten houden. Vanuit die aanleiding is de gemeente gestart met het ontwikkelen van een *Early Warning System*: de Straatkubus.

Gesprek tussen partijen

Frontlijnwerkers gaven eind 2010 aan dat men vaak onvoldoende van elkaar op de hoogte was van wat men deed. Partijen werkten te veel naast, of langs elkaar heen. Denk bijvoorbeeld aan een woningbouwcorporatie die met een huurder in gesprek was over een huurschuld, terwijl de gemeente met dezelfde bewoners in gesprek was over hun werkloosheid en het schoolverzuim van hun kinderen. Tegelijk was de beschikbare statistische informatie niet specifiek genoeg. De frontlijnwerkers hadden daardoor vaak wel een indruk waar de problematiek in de wijk zich afspeelde, maar stonden onvoldoende in verbinding met andere partijen en werden onvoldoende feitelijk ondersteund. Om dit te doorbreken ontwikkelen de Almeerse partners met elkaar de Straatkubus. Met de Straatkubus kan het gesprek worden gevoerd tussen frontlijnwerkers onderling en met beleidsmakers, over ontwikkelingen die de leefbaarheid in straten onder druk kunnen zetten. Zo wordt het mogelijk passende maatregelen te nemen op het moment dat problemen nog behapbaar zijn.

Eigen kracht, gerichte inzet

De gemeente Almere gaat uit van een grote eigen verantwoordelijkheid van burgers. Het grootste deel van de problematiek kan en moet door burgers zelf worden opgepakt en opgelost. Maar de (gemeentelijke) overheid moet snel en adequaat kunnen handelen daar waar dat wél nodig is. En wanneer de gemeente daar gemeenschapsmiddelen voor inzet, moeten die gericht en gefocust ingezet worden. Liever tien mensen gericht benaderen met een interventie, dan beleid richten op honderd mensen terwijl 90% de interventie niet nodig heeft. De Straatkubus biedt de mogelijkheid om interventies daar in te zetten waar ze daadwerkelijk nodig zijn.

2.2 Doelgroep en Doel

Doelgroep

Door inzet van de Straatkubus bereiken beleidsinterventies de doelgroep effectiever. Uit welke groep de doelgroep bestaat is afhankelijk van de specifieke interventie.

Doel

Hoofddoel van de Straatkubus is om vroegtijdig problemen met de leefbaarheid te signaleren. Het hoofddoel is onder te verdelen in de volgende subdoelen:

1. Gerichtere en beter onderbouwde interventies:

De Straatkubus moet ervoor zorgen dat de gemeente en hulpverleners informatie uit verschillende domeinen aan elkaar kunnen koppelen. Wanneer bijvoorbeeld politie, jeugd- en welzijnswerkers signalen afgeven dat er problemen in een wijk ontstaan, kan met de Straatkubus worden bekeken welke onderliggende factoren daar de oorzaak van zouden kunnen zijn. Het doel van de Straatkubus is het faciliteren van gerichtere en beter onderbouwde interventies. Thijs van der Steeg, strategisch beleidsadviseur Almere: *"dankzij de Straatkubus kunnen we, door vaker en specifiekere meldingen te verzamelen, eerder signaleren en gericht actie ondernemen."*

2. Ondersteuning van samenwerkingsrelaties:

Een ander doel is het objectiveren van afspraken in samenwerkingsrelaties. De Straatkubus helpt om in samenwerking de stap te zetten van afspreken naar aanspreken. Het is met de Straatkubus mogelijk om gerichte, SMART doelen te stellen in de samenwerking. Na een afgesproken periode kan ook duidelijk aan de hand van indicatoren worden bekeken of er iets is gebeurd en of dat resultaat heeft opgeleverd. De Straatkubus is zo ondersteunend aan samenwerkingsafspraken.

2.3 Aanpak

Bij het opzetten van preventieve interventies kan de Straatkubus worden ingezet om gericht te bepalen in welke straten of postcodegebieden inzet het meest noodzakelijk is. Hoe dit in zijn werk gaat kan het best beschreven worden door het traject van probleemanalyse met en zonder inzet van de Straatkubus te omschrijven.

Voorbeeld regulier analysetraject

Een eerste stap bij het inrichten van een (preventieve) interventie is een probleemanalyse. Voorheen werd hiervoor door een beleidsmedewerker een analyse van de problematiek (bijv. schuldontwikkeling, leefbaarheid) opgevraagd bij de afdeling Onderzoek en Statistiek. Dit levert een overzicht op van wijken die volgens de sociale atlas relevant zijn voor de betreffende interventie. De beleidsmedewerkers krijgen vervolgens de vraag zich daar in te verdiepen: in welke delen van de wijk speelt de problematiek het meest? Op basis van deze kennis werd dan begrenst in welke gebieden de interventie werd ingezet.

Dit traject kende een doorlooptijd van ca. acht weken, waarbij de beleidsmedewerkers en gebiedsmanagers in deze periode ongeveer tweewekelijks bijeen komen om te werken aan de probleemanalyse en doelgroepbepaling van de interventie.

Voorbeeldtraject met Straatkubus

De beleidsmedewerkers beleggen een bijeenkomst, waarbij vaak ook betrokken partners uit de wijk worden uitgenodigd. Het gaat dan bijvoorbeeld om opbouwwerkers,, onderwijs, sociale wijkteams, woningcorporaties of politie. Vooraf maken ze elk, op basis van eigen kennis van het gebied en intuïtie over de wijk, een overzicht van de locaties in de wijk waarvan zij vermoeden dat er problematiek speelt. Tijdens de bijeenkomst vindt een analyse op de Straatkubus plaats. Eerst bespreken de partijen met elkaar welke indicatoren in de Straatkubus relevant zijn bij de selectie: waar gaan we op selecteren, hoe zetten we de criteria en waarom zo? Daarna wordt gekeken in welke gebieden de Straatkubus een concentratie van problematiek weergeeft. Deze gebieden vergelijken de beleidsmedewerkers met de locaties op hun eigen overzicht.

De doorlooptijd van het voorbereiden van een interventie daalt hiermee van ca. acht weken naar ca. een week. De betrokken beleidsmedewerkers zijn bovendien aanzienlijk minder tijd kwijt aan de voorbereiding en doelgroepbepaling van de interventie.

Straatkubus in de praktijk: Achter de voordeur

De toegevoegde waarde van de Straatkubus kan goed inzichtelijk gemaakt worden door te illustreren hoe de Straatkubus bijdraagt aan het versterken van een preventieve interventie. Deze paragraaf beschrijft daarom hoe de interventie *Achter de Voordeur* (gericht op vroegsignalering van schuldsituaties) efficiënter is uitgevoerd dankzij de *Straatkubus*. We gaan hier kort in op de achtergrond van de buurt waarin Achter de Voordeur is gestart, op de inzet en analyses van de Straatkubus, op de uitvoering van Achter de Voordeur en tot slot op de meerwaarde die de Straatkubus voor dit project heeft gehad.

Achtergrond: Eilandenbuurt

Gebiedsmanager Olaf de Koning: *"Vanuit opbouwwerk en woningcorporaties kwamen er bij mij signalen binnen dat er veel huishoudens met problemen waren. Opbouwwerk signaleerde veel 'slotkinderen': kinderen die na school op straat rond blijven hangen omdat ze pas het huis in kunnen als hun ouders er zijn. En de corporaties meldde dat er meer huurachterstanden waren t.o.v. andere wijken."*

Dergelijke signalen kwamen begin 2013 niet voor het eerst: ook in de jaren daarvoor was al gesignaleerd dat er een problematiek sluimerende in de wijk. Daarop is eerst een collectief programma gestart om de sociale cohesie te versterken, met o.a. cursussen budgetteren. Een simultane actie is dan vaak het opknappen van het openbare gebied. Gebiedsmanager Olaf de Koning: *"Het vernieuwen van openbaar gebied was in de Eilandenbuurt niet nodig, het is een relatief nieuwe wijk. En een collectief programma liep al enige tijd, maar daar bleek niemand gebruik van te maken. De problematiek in de wijk ging over ernstigere zaken waarbij schaamte een rol speelde."*

Probleemanalyses

Gebiedsmanager Olaf de Koning: *"We hadden signalen dat er schulden waren, maar ik kon dat niet goed plaatsen. Welke problemen daar achter zaten – daar konden we niet goed achter komen."*

Opbouwwerkers, woningcorporaties, de gebiedsmanager en beleidsmedewerkers gingen daarop samen om de tafel zitten, en gebruikten de Straatkubus om een analyse te maken van de problematiek in de Eilandenbuurt. Daarbij zijn de volgende stappen doorlopen.

1. (probleem)indicatoren

De eerste stap was om te onderzoeken welke probleemindicatoren in de wijk relatief veel voorkomen. Omdat vanuit opbouwwerk en woningcorporaties signalen binnen kwamen dat er in de Eilandenbuurt veel huishoudens met kinderen financiële problemen hebben is op de volgende indicatoren gefocust:

- langdurige werkloosheid;
- minima die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen;
- eenoudergezinnen;
- huishoudens met kinderen;
- eerste generatie-allochtonen.

De Straatkubus constateert het voorkomen van deze indicatoren naast elkaar: het

systeem maakt geen combinatie van indicatoren. Met andere woorden: op basis van de Straatkubus is, uit privacy-overwegingen, niet vast te stellen of deze indicatoren allemaal tegelijk gelden binnen hetzelfde huishouden.

2. Concentratie van problematiek binnen de wijk

De problematiek bleek zich te concentreren in een buurt van ca. vier straten (samen 244 huishoudens), waar meer dan de helft van de huishoudens scoorde op een of meer van de indicatoren. Dat scheidt een beeld van een buurtje waarin de problematiek zich zwaar heeft opgestapeld. Er zijn niet enkele huishoudens in een wijk werkloos, maar er is sprake van een buurt waarin veel burens werkloos zijn, en/of veel huishoudens kinderen hebben met één ouder/verzorger in huis.

3. Reduceren beleidsmogelijkheden

Deze inzichten leidden tot de conclusie dat de regulier aanpakken waarbij burens elkaar helpen, hier een stap te ver is. Gebiedsmanager Olaf de Koning: *"dat inzicht kwam echt uit de Straatkubus. Dat was een belangrijk moment, want dat limiteert je beleidsmogelijkheden. Het schriftelijk benaderen van deze groep heeft bijvoorbeeld ook geen zin."* De Straatkubus maakte duidelijk dat de problematiek vroeg om een intensieve, individuele aanpak, die zich in eerste instantie kon concentreren op een buurt van ca. vier straten. Een intensieve persoonlijke benaderwijze is natuurlijk kostbaar, maar de Straatkubus hielp om de noodzaak hiervan inzichtelijk te maken en om de aanpak specifiek en gericht te maken voor de betreffende huishoudens.

Uitvoering

Op basis van deze analyse werd besloten tot een intensieve, individuele aanpak. Dit kreeg vorm in een project dat wordt uitgevoerd door de Vrijwilligers- en Mantelzorg Centrale Almere (VMCA). Hierbij zijn 15-20 vrijwilligers geworven en opgeleid om huis-aan-huis met gezinnen te spreken over de (financiële) situatie. De vrijwilligers bespreken met bewoner(s) welke financiële regelingen voor hen van toepassing zijn en hoe deze aan te vragen. Maar de vrijwilliger vraagt ook breder, bijvoorbeeld naar sociale participatie, het lichamelijk en psychisch welbevinden. Daarnaast geven de vrijwilligers informatie over partijen en organisaties waar de wijkbewoners mee in contact kunnen komen, in het kader van sociale cohesie en wijkgerichte activiteiten. De huishoudens gaan vervolgens zelf met deze adviezen aan de slag. Waar nodig worden huishoudens ook doorverwezen naar aanvullende hulpverlening. Na een aantal weken komt de vrijwilliger nog terug voor een nazorg-gesprek. In de Eilandenbuurt bleek dat er bij 59% van de huishoudens waar werd aangebond en opengedaan behoefte was aan zo'n adviesgesprek.

Glen de Vroede, adviseur dienst sociaal domein voor Achter de Voordeur: *"De kracht van vrijwilligers is dat ze werken vanuit hun hart, vanuit een zingeving. Alle vrijwilligers hier willen iets betekenen voor de stad, voor anderen. De mensen waar zij aanbellen voelen dat ze oprecht geïnteresseerd zijn. Dat maakt het laagdrempelig."*

De uitvoering van het project Achter de Voordeur is te verdelen in zeven stappen:

1. Voorbereiding

Een eerste stap is het zoeken van een samenwerkingspartner om het project samen in te vullen en uit te voeren. In Almere is daarvoor de Vrijwilligers- en Mantelzorg-centrale Almere (VMCA) benaderd. De VMCA heeft daarop een projectplan en een begroting opgesteld. Nadat daar overeenstemming over was bereikt is door de VMCA een projectcoördinator aangetrokken.

2. Werven vrijwilligers

Vrijwilligers zijn de spil van het project Achter de Voordeur. Bij aanvang van het project is er via een brede advertentie in een lokale krant, via de website van de VMCA en via sociale media vanuit de VMCA een pool geworven van ca. 15-20 vrijwilligers. Daarbij is er gekozen voor een gemêleerde samenstelling van de groep.

Glen de Vroede, adviseur sociaal domein: *"de bewonerssamenstelling in deze buurt is heel divers – en de groep vrijwilligers dus ook. Er zijn vrijwilligers die zelf te maken hebben gehad met een schuldregeling, of die een uitkering ontvangen. Maar er zijn ook vrijwilligers die na een succesvolle carrière als journalist of jurist zich nog willen inzetten voor de samenleving."*

3. Opleiden en ondersteunen vrijwilligers door VMCA

De Achter de Voordeur-aanpak in Almere is ontwikkeld door Marcel van den Broek. Hij is ook betrokken geweest bij de kennisoverdracht naar de vrijwilligers van de VMCA. De VMCA biedt de vrijwilligers de nodige ondersteuning. Bea Westdijk, coördinator van de vrijwilligers: *"ik ben voor 24 uur per week aangesteld om in de beginfase van het project te zorgen voor een goede aansturing. Alle vrijwilligers krijgen daarnaast een inhoudelijke opleiding en een gesprekstraining voordat ze beginnen."* De eerste keer dat een vrijwilliger 'de straat op gaat' loopt er een ervaren professional vanuit de gemeente mee.

Bea Westdijk: *"Het is belangrijk te luisteren naar de behoeften van vrijwilligers. De maandelijkse terugkombijeenkomst voor alle vrijwilligers stem ik daarop af. Dit biedt hen de gelegenheid om onderling ervaringen uit te wisselen. Tijdens deze bijeenkomsten is er ook regelmatig aandacht voor inhoudelijke kennisopbouw. Zo wordt er binnenkort een bijeenkomst verzorgd door de preventiemedewerker van Plangroep."*

Vrijwilliger Barbara vertelt: *"soms stelt iemand een vraag waar ik het antwoord niet op weet. Dat zijn lastige momenten, want je wilt dan niet je geloofwaardigheid verliezen in het gesprek. Tijdens een van de avonden hebben we tactieken besproken, over hoe je dan kunt antwoorden. Dat helpt."*

4. Aankondiging

De huishoudens worden vooraf middels een brief op de hoogte gebracht van de komst van de vrijwilligers. In deze brief wordt benadrukt dat veel bewoners in de wijk te maken hebben met financiële problemen en dat het dus niet nodig is om je hiervoor te schamen. Ook is in de brief opgenomen dat de vrijwilligers samen met de bewoners gaan kijken naar de mogelijkheden voor de bewoners (en hun kinderen) om deel te nemen aan activiteiten in de buurt. Tijdens het gesprek wordt een strippenkaart van Kleur in Cultuur persoonlijk overhandigd en op naam gezet. Hiermee kunnen de bewoners gratis deelnemen aan activiteiten voor kinderen en volwassenen. Dit dient als *teaser* om het gesprek te openen.

5. Huis-aan-huis benadering

De vrijwilligers gaan huis-aan-huis om met de huishoudens te spreken over de financiële situatie. Soms vindt een verdiepend gesprek direct plaats, in andere gevallen wordt daar een aparte afspraak voor gemaakt. Als dat mogelijk is (bij een aparte afspraak) gaan de vrijwilligers in duo's naar een adviesgesprek. Dit gesprek wordt ruwweg gestructureerd door de folder 'Rondkomen in Almere', maar het gesprek wordt breed ingestoken, waarbij ook andere levensdomeinen aan de orde komen.

Glen de Vroede, adviseur dienst sociaal domein: *"in zo'n gesprek is er in ieder geval aandacht voor de thema's inkomen, zorg, gezondheid, wijk en participatie."*

Wanneer daar behoefte aan is stellen de vrijwilligers samen met het huishouden een Adviezen-Plan op. De huishoudens gaan hier vervolgens zelf mee aan de slag. Glen de Vroede: *"de mensen moeten het zelf doen. We geven als vrijwilligers zo gericht mogelijke adviezen, maar de mensen zijn zelf verantwoordelijk voor de follow-up. Soms geef ik één of twee adviezen in een gesprek, soms wel tien of twaalf. Dat is sterk afhankelijk van de situatie."*

Wanneer een casus complex is wordt (met toestemming van de bewoner) de casus besproken in het wijkteam (in opbouw), zodat passende ondersteuning gevonden kan worden. De coördinator vanuit de VMCA is gekoppeld aan dit wijkteam.

De vrijwilligers zijn vrij om te bepalen op welke tijdstippen ze werken. In de Brede School van de Eilandenbuurt hebben de vrijwilligers een eigen ruimte tot hun beschikking. Hier kunnen de vrijwilligers tussen de gesprekken door terecht; om even pauze te houden of om met elkaar te overleggen. Bea Westdijk, vrijwilligerscoördinator: *"Ze hebben een plek in de wijk waar ze even extra spullen kunnen halen, wat kunnen drinken of even schuilen voor de regen. Daar ligt ook de agenda, waarin iedereen aangeeft op welke tijdstippen hij/zij op pad gaat. Zo kun je elkaar ontmoeten, even koffie drinken, even bijkomen. Dat versterkt ook de onderlinge samenhang."*

6. Advies en follow-up

Na een adviesgesprek vullen de vrijwilligers een Formulier Huisbezoeken in, waarin de datum van het huisbezoek, het adviesgesprek, een korte casebeschrijving en de gegeven adviezen en doorverwijzingen worden samengevat. Glen de Vroede, adviseur sociaal domein: *"de samenvatting van de adviezen gaat ook per email naar de bewoners waar het gesprek mee is gevoerd. Zo hebben zij nog een keer een reminder."*

Aan het eind van een adviesgesprek wordt aan de klant gevraagd om het gesprek te waarderen (in cijfers van 1-10). Ook deze waardering wordt geregistreerd. Na 40 adviesgesprekken was dit gemiddelde een ruime 8,5. Hiermee kan de gemeente de inzet en het verloop van het project monitoren.

7. Nazorg

Tijdens het adviesgesprek wordt direct een datum gepland voor een nazorggesprek. Glen de Vroede: *"dit plannen we liefst 4-5 weken na het adviesgesprek. Het is belangrijk dat daar niet te veel tijd tussen zit. Als mensen nog niets hebben gedaan met de adviezen wil je daar dicht op zitten. En als mensen wel direct actief aan de slag zijn gegaan, is het belangrijk tijdig de motivatie en de voortgang te polsen, om te kunnen vaststellen of er nog meer ondersteuning nodig is."*

Impact

Het is bekend dat kinderen die opgroeien in gezinnen die op of onder de armoedegrens leven later een grotere kans hebben om als volwassene in eenzelfde situatie terecht te komen als hun ouders. Het is belangrijk hier oog voor te hebben en te proberen overerving te voorkomen. De vrijwilligers gaan in de gesprekken met bewoners ook over dit onderwerp het gesprek aan. Door niet alleen te richten op de financiële aspecten, maar ook aandacht te besteden aan welbevinden en sociale/maatschappelijke participatie ontstaat er een positieve spiraal in het gezin. Er ontstaat ook een breed inzicht in de problematiek die speelt, waardoor naar de juiste instanties verwezen kan worden. Men participeert weer in de samenleving, doet weer

mee. Hier gaat zeker een preventieve werking van uit, en voor de toekomst wordt bijgedragen aan het voorkomen van overerving van armoede.

Meerwaarde Straatkubus

Zonder Straatkubus was de interventie in deze wijk waarschijnlijk heel anders verlopen. De meerwaarde van de Straatkubus is zichtbaar op de volgende terreinen:

Inzicht in problematiek:

De Straatkubus heeft overtuigend bijgedragen aan een beter inzicht in de problematiek. Zonder Straatkubus was de gemeente daar volgens de gebiedsmanager waarschijnlijk door overvallen. Olaf de Koning: *"Nu hadden we gezien dat er in een specifiek gebied een combinatie van meerdere probleemindicatoren speelde. Als we dat niet hadden geweten waren we met huishoudens aan de slag gegaan en hadden steeds meer en steeds ernstiger problematiek ontdekt. Nu waren we daarop voorbereid."*

Snel

De Straatkubus bekort de tijd die nodig is om de probleemanalyse te maken waardoor er sneller een interventie kan worden gestart. Of te wel: door de inzet van de Straatkubus wint de gemeente tijd. Gebiedsmanager Olaf de Koning: *"Ten eerste hadden we dan langer doorgemodderd voordat we precies helder hadden gekregen wat het probleem was. En dan nog leidden de vroegere onderzoeksmethoden tot een minder goed zicht op de dubbele lagen van de problematiek."*

2.4 Samenwerking

De gemeente Almere is kartrekker van de Straatkubus. In de uitvoering werken verschillende gemeentelijke diensten samen, zowel in de rol van data-leverancier (CBS, Experian, SoZaWe) als van gebruiker van het systeem. Bij de toepassing van het systeem in beleidsinterventies heeft de Straatkubus een groot effect op de samenwerking met externe partners, zoals wijkzorg, politie, jeugdwerk, opbouwwerk, onderwijsinstellingen, vrijwilligersorganisaties.

De gemeente Almere heeft tussen 2009 en 2014 ca. 75.000 euro investeringsbudget vrijgemaakt voor de ontwikkeling van de Straatkubus. Hiervoor is het systeem ontwikkeld en is er extra data ingekocht.

Tip: De gemeenten Dordrecht en Zaanstad zijn ook een pilot gestart om te werken met de Straatkubus. Het is voor andere gemeenten mogelijk om met de gemeente Almere te spreken over een licentie van het systeem.

2.5 Lessen

Bij het opzetten en uitvoeren van het project Straatkubus kwam men een aantal knelpunten tegen. Een deel daarvan heeft betrekking op de privacy-gevoeligheid van het systeem. Die komen aan bod in paragraaf 2.6.

1. Vulling systeem

Het is belangrijk dat het systeem volledig en actueel is. Op termijn kan dat een knelpunt opleveren bij samenwerkingspartners. Met name wanneer partners wel gegevens aanleveren maar geen inzage hebben in het systeem, kan dit hun motivatie ondermijnen. De meeste gegevens worden 1x per kwartaal of 1x per jaar herzien. Dat is voor

de huidige toepassingsvormen voldoende. Wanneer het systeem in de toekomst door meer mensen gebruikt wordt, kan het noodzakelijk zijn om vaker te actualiseren. In de projecten waarin de Straatkubus wordt toegepast zien de samenwerkingspartners op dit moment duidelijk de meerwaarde van het systeem ondanks dat zij zelf geen inzage in het systeem hebben.

Tip: de gemeente beschikt zelf al over veel verschillende gegevens. Daarnaast is veel informatie openbaar, bijvoorbeeld via het CBS. Dat geeft al een goed eerste beeld. Waar je als gemeente dan specifieke lacunes ziet of een informatiebehoefte ervaart kan een samenwerking met partners nuttig zijn. Zo werk je vooral samen in die domeinen waar je als gemeente echt specifiekere informatie wilt.

2. Analysevaardigheden

Oorspronkelijk was het doel van de gemeente Almere om de Straatkubus beschikbaar te maken voor frontline werkers, zoals opbouwwerkers in wijken en politie-agenten. Zij kunnen dan vanaf een pc of tablet analyses doen op hun eigen wijk. Het werk met de Straatkubus vergt echter goede analyse-vaardigheden. Het is belangrijk dat iedereen goed begrijpt wat het systeem te bieden heeft en wat de uitkomst van analyses betekent. Dit maakt de huidige vorm van de Straatkubus minder geschikt voor toepassing in de uitvoering. Immers: je kunt niet altijd aan iedereen uitleggen hoe de informatie geïnterpreteerd moet worden. En niet iedereen heeft de analytische skills om de juiste selecties van indicatoren te maken.

2.6 Privacy

De belangrijkste begrenzings die de Straatkubus ervaart liggen op het terrein van de privacywetgeving. De gemeente Almere is over de pilots met de Straatkubus in gesprek met het ministerie van BZK, waarbij het ministerie de huidige ontwikkelingsrichting en het gebruik van de Straatkubus ondersteunt. In het Kaderdocument Straatkubus hebben de gemeente Almere en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beschreven wat het voor systeem is en wat zij ermee willen bereiken.

1. Gebruik informatie

Veel informatie die Almere zou willen gebruiken is geheim, zoals gegevens over het aantal inbraken. Dat soort gegevens kan nu niet worden benut. De Straatkubus bevat nu informatie van gemeentediensten zelf over schuldenproblematiek, schooluitval, inkomen, enzovoort. Deze gegevens zijn aangevuld met CBS-data en data die zijn ingekocht bij data-leverancier Experian. De Experian-data zijn ten opzichte van de CBS-gegevens actueler en uitgebreider. Ook combinaties van deze eigen en openbare gegevens kan niet zomaar op persoonsniveau openbaar gemaakt worden.

Volgens de privacywetgeving is het kleinste niveau beschrijvingsniveau dat is toegestaan die van de postcode (0000XX). Dit betekent dat een analyse van de Straatkubus gemiddeld betrekking heeft op ca. 17 huishoudens. Dit maakt informatie wel zichtbaar en maakt de gegevens wel fijnmaziger, maar de gegevens zijn niet op huishouden te herleiden.

Daarnaast is er een begrenzing gemaakt in de analyses. In het combineren van verschillende kenmerken (bijvoorbeeld laagopgeleide huishoudens + gezinssituatie) worden de kenmerken in de presentatie van de resultaten niet gecombineerd. De uitkomst bestaat dan dus niet uit huishoudens die laagopgeleid en alleenstaand zijn, maar uit

huishoudens die laagopgeleid of alleenstaand zijn. De resultaten bevatten dan dus ook hoogopgeleide alleenstaanden en laagopgeleide stellen. De Straatkubus geeft dan alleen weer hoeveel huishoudens in een postcodeblok aan een of meer van deze kenmerken beantwoorden.

Tot slot maakt de Straatkubus in de weergave van data gebruik van een drempelwaarde. Als een postcodegebied geen 'resultaat' laat zien kan dit ook komen doordat er wel huishoudens zijn die aan de geselecteerde indicatoren voldoen, maar onvoldoende om boven deze drempelwaarde uit te komen. In de presentatie laat de Straatkubus verder ook geen aantallen zien, maar het 'aantal huishoudens' dat aan een kenmerk voldoet wordt weergegeven door een cirkel die in omvang kan fluctueren.

2. Autorisatie

Idealiter zou de gemeente Almere ook frontlijnwerkers en (een deel van) de samenwerkingspartners, zoals woningbouwcorporaties, inzage geven in het systeem. Op dit moment gebeurt dat (nog) niet, de veiligheidsvoorwaarden rond autorisatie zijn nu scherp gesteld. Het gebruik en het beheer van het systeem zijn nu (nog) voorbehouden aan een klein aantal gemachtigden.

Op dit moment is er een beperkte groep beleidsmedewerkers en gebiedsmanagers met toegang tot het systeem. Deze medewerkers hebben toegang tot alle indicatoren die in de Straatkubus beschikbaar zijn. Derden (zoals samenwerkingspartners) kunnen wel betrokken worden bij de analyses, maar doorgaans gebeurt dit na afloop van de analyses of in aanwezigheid van een geautoriseerde medewerker. Er wordt in 2014 nog verder gewerkt aan de vraag wie welke informatie mag zien.

3. Privacy-directive EU

De nieuwe privacy-directive vanuit de EU gaat er vanuit dat alle gebruikers van informatie voor het gebruik toestemming nodig hebben van de persoon die de informatie betreft. In dat geval moet straks niet alleen de corporatie die informatie over huurachterstanden voor het systeem doorgeeft toestemming hebben voor het delen, maar moet ook iedereen die de analyses doet toestemming hebben om die informatie te bekijken.

In 2014 zal de gemeente Almere verder nagaan welke implicaties de privacy-directive voor de Straatkubus heeft.

2.7 Successen

Onderstaande elementen spelen een rol bij het succes van de Straatkubus.

1. Analyse van de stad

De Straatkubus heeft een grote meerwaarde bij het bepalen van beleid of het inrichten van een nieuwe aanpak. Het helpt om te bepalen in welke wijken of buurten een interventie moet beginnen of zich moet concentreren.

2. Focus aanbrengen

Beleidsinterventies zijn vaak erg breed ingestoken, terwijl het probleem vaak lokaal is en zich specifiek voordoet op een bepaalde plek. De Straatkubus helpt in deze situaties om te identificeren wat precies het probleem is en op welke plek dit zich voordoet.

3. Samenwerking

De Straatkubus fungeert ook als handvat om met partners in gesprek te gaan. Wanneer partners vermoedens van problematiek hebben kan de gemeente daar dankzij de Straatkubus snel en feitelijk op reageren. Projectleider Thijs van der Steeg: *"Samenwerking verloopt daardoor positiever. Het helpt om in het gesprek vermoedens te objectiveren. Dat kan soms de angel uit een gesprek halen. Niet zelden kloppen partners aan met 'denkbeelden' en 'vermoedens'. Dan gaan we samen aan het systeem zitten, en dat maakt de vermoedens concreet en inzichtelijk. Dat maakt de samenwerking opener en gericht. De Straatkubus kan in de toekomst ook worden ingezet om het effect van interventies zichtbaar te krijgen."*

4. Fijnmazigheid

De Straatkubus geeft veel fijnmaziger gegevens dan eerder beschikbaar was. Voorheen werden analyses op wijkniveau gemaakt. Maar de wijk Almere Stad is bijvoorbeeld een heel omvangrijke wijk – qua aantallen huishoudens ook al vier keer zo groot als bijvoorbeeld Almere Haven. Op dergelijke grote aantallen middelen alle gegevens uit, zodat het lijkt alsof er niets aan de hand is. Met de Straatkubus lukt het om ook in wijken waar niets aan de hand lijkt gebieden te lokaliseren waar toch (ernstige) problematiek speelt.

5. Wijkdenken ontschotten

Zonder de Straatkubus zouden veel interventies gericht zijn op specifieke wijken, zoals Muziekwijk of Almere Haven. Nu kan de Straatkubus zichtbaar maken dat problematiek bijvoorbeeld nog twee straten doorloopt in een aanpalende wijk. Het is dan mogelijk om deze twee straten gelijk mee te nemen in de interventie.

6. Gerichtere inzet van middelen

De analyses op de Straatkubus maken een veel gerichtere inzet van middelen mogelijk. Een interventie hoeft niet meer over een hele wijk uitgerold te worden, maar kan zich ook focussen op een paar huizenblokken. Beleidsinterventies halen daardoor een beter bereik onder de doelgroep.

7. Gebiedsgericht werken

De gemeente Almere heeft een heel gebiedsgerichte werkwijze. Steeds meer gemeenten maken de stap naar een gebiedsgericht werken. Diverse gemeenten (o.a. Dordrecht, Eindhoven en Zaanstad) die deze overstap al hebben gemaakt hebben daarna de Straatkubus overgenomen. De gemeente Purmerend zet de Straatkubus juist in als middel om gebiedsgericht werken in de gemeente vorm te gaan geven.

2.8 Resultaat

De inzet van de Straatkubus in het voorbereiden van de inzet van de preventiemedewerker heeft volgens beleidsmedewerkers veel meerwaarde. Van beleidsmedewerker tot gebiedsmanager, en van beleidsontwerp tot het begeleiden van de uitvoering van beleidsinterventies.

Harald van der Kooi, beleidsmedewerker gemeente Almere: *"De meerwaarde van de Straatkubus zit op het punt waar beleid omslaat in uitvoeringsplannen. De Straatkubus heeft een enorme toegevoegde waarde bij het concreet maken van de probleemdefinitie en het ordenen van de aanpak."*

Olaf de Koning, gebiedsmanager: *"Zonder de Straatkubus waren we de aanpak Achter de Voordeur waarschijnlijk in andere straten begonnen. Dan hadden we een groep huishoudens onnodig benaderd, terwijl we een deel van de gezinnen die de ondersteuning zo hard nodig hebben niet hadden bereikt. Alleen al daarom is de Straatkubus een enorme aanvulling voor de stad."*

Thijs van der Steeg, Projectleider Straatkubus: *"Met de Straatkubus krijgen we zicht op het ontstaan van problemen in wijken. We kunnen daardoor anticiperen op problematiek, verval in de kiem smoren en zo een vervalspiraal voorkomen. De Straatkubus heeft zichtbare meerwaarde voor de effectiviteit van beleid, maar door het voorkomen van verval een nog grotere meerwaarde aan bespaarde uitgaven voor herstructurering."*

Meerwaarde straatkubus

Een deel van de meerwaarde van de Straatkubus bestaat uit het beter en sneller kunnen uitvoeren van een probleemanalyse die voorafgaat aan een interventie. De interventie heeft daardoor meer rendement en kan sneller ingezet worden. De Straatkubus heeft echter ook grote meerwaarde voor de samenwerkingsrelaties tussen partners in de stad.

Samenwerking

De Straatkubus draagt bij aan een beter en effectiever gesprek tussen de partners in de wijk over de aard van de problematiek. Het voorbeeld van de Eilandenbuurt illustreert dat het vaak de frontlijnwerkers (zoals opbouwwerk en de brede school) zijn die de eerste signalen oppakken. Door hen te betrekken bij de analyses met de Straatkubus werden zij uitgedaagd heel precies te formuleren *waar* volgens hen *welk* probleem speelde.

De Straatkubus heeft niet alleen in de voorbereiding, maar ook in de uitvoering consequenties voor de samenwerking tussen partijen. Olaf de Koning, gebiedsmanager Almere-Buiten: *"Zonder de Straatkubus hadden we ten eerste langer doorgemodderd om erachter te komen wat het probleem was. Maar we hadden vooral minder goed de dubbele lagen van de problematiek doorgekregen. Dat heeft de opzet van het project Achter de Voordeur bepaald, maar ook de insteek en de samenwerkingsverbanden. Zonder de Straatkubus waren we met gezinnen aan de slag gegaan, en hadden we steeds nieuwe probleemgebieden ontdekt. Dan moet je ad hoc samenwerking gaan inschakelen. Nu waren we daar beter op voorbereid, dus de lijnen naar hulpverlening waren al vooraf gelegd. Dat werkt voor alle partijen prettiger en levert een kwalitatief beter project op."*

Hoger rendement

Door inzet van de Straatkubus ligt het rendement van een interventie hoger. In plaats van de interventie te richten op een ruwe lijst met buurten of wijken kan worden ingezet op een lijst met postcodegebieden (1234AB). Daarbij is het mogelijk op basis van de Straatkubus een ordening te maken van de gebieden waar de problematiek het meest nijpend is. Ten tweede is er minder sprake van (tijdrovende) non-respons omdat alleen de gebieden worden benaderd waar de problematiek het meest nijpend is. Harald van der Kooi, beleidsmedewerker: *"Misschien resulteert het werken met de Straatkubus niet in een totaal andere lijst dan voorheen, maar er vinden zeker verschuivingen plaats."*

Bijvoorbeeld:

- Urgentie: plekken waarvan de beleidsmedewerkers vermoedden dat de problematiek het hevigste was, bleken in werkelijkheid minder urgent te zijn. De 'nummer 1' op de lijst van de beleidsmedewerkers blijkt zo na analyse met de Straatkubus de 'nummer 3 of 4' op de lijst te zijn.
- Wijkoverstijgend: ook komt het voor dat een probleemgebied een vlek blijkt te zijn die door meerdere wijken heen loopt. In de aanpak zonder de Straatkubus was het moeilijker daar vooraf zicht op te krijgen, omdat alle gegevens per wijk werden geanalyseerd.
- Geconcentreerd: waar gebiedsmanagers verwachtten dat een groot deel van de wijk kampte met lage inkomens en werkloosheid, blijkt de problematiek volgens de Straatkubus geconcentreerd te zijn in een buurtje van een aantal postcodegebieden. Een interventie hoeft zich dus niet te richten op de hele wijk.

Uit de kosten-baten analyse blijkt dat dankzij de inzet van de Straatkubus het percentage huishoudens dat met Achter de Voordeur wordt bereikt toeneemt van 45% naar 59%. Dat betekent dat de vrijwilligers dankzij de Straatkubus veel effectiever ingezet kunnen worden. Het rendement van het project Achter de Voordeur neemt dan ook toe. Zonder de inzet van de Straatkubus zou Achter de Voordeur de gemeente Almere ca. €1,21 opleveren voor elke geïnvesteerde euro. Dankzij de inzet van de Straatkubus stijgt dit rendement tot €1,99.

Snelheid

Het werken met de Straatkubus in de voorbereidende fase scheelt de beleidsmedewerkers van de gemeente veel tijd. Voorheen kostte het de gebiedsmanagers onderzoek- en uitzoekwerk en overlegtijd. Daarbij komt de doorlooptijd van de wijkanalyse door de Dienst Onderzoek en Statistiek. Dit kan bij elkaar oplopen tot ca. acht werkweken. Nu wordt de informatie uit de Straatkubus gedestilleerd, waarna de inzet beperkt kan blijven tot twee overleggen, de tijdsinvestering beperkt blijft tot een dagdeel en de doorlooptijd tot ca. een week.

3 Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse

3.1 Inleiding en aanpak

Het meten van maatschappelijk rendement geeft antwoord op de vraag wat een activiteit kost en wat het oplevert. Het gaat, anders gezegd, om de verhouding tussen de benodigde investering in geld, mensen en/of middelen (input) enerzijds en de maatschappelijke baten (outcome) anderzijds. Zo kunnen preventieve activiteiten leiden tot besparingen op kosten van schuldhulpverlening.

Nul-alternatief

De eerste stap in de analyse is het formuleren van het 'nul-alternatief'. Het nul-alternatief in de business case bestaat uit een beschrijving van de situatie wanneer het project **niet** wordt uitgevoerd. In het geval van Almere staat er tegenover dit 0-scenario (niets doen) zowel een 1-scenario als een 2-scenario.

- **2-scenario**: dit is de variant van het project zoals daadwerkelijk in Almere uitgevoerd, waarbij het project Achter de Voordeur is ingezet *inclusief* de analyse en voorbereiding door de Straatkubus. Op basis van de gegevens over benaderde en bereikte huishoudens is een schatting gemaakt bij hoeveel procent van de deelnemers de situatie uiteindelijk opgelost wordt, stabiliseert of toch escaleert.
- **1-scenario**: dit is de variant van het project waarbij Achter de Voordeur *wél* was uitgevoerd, maar *niet* de beschikking over de Straatkubus om de doelgroep voor het project te bepalen. Voor dit scenario zijn uitstroomgegevens van het project en bekende gegevens uit de literatuur gecombineerd om een inschatting te maken van het percentage deelnemers waar de situatie uiteindelijk opgelost wordt, stabiliseert of toch escaleert.
- **0-scenario**: op basis van ervaringen uit het verleden, bekende gegevens uit de literatuur en inschattingen van respondenten in de diepte-interviews is daarnaast ingeschat hoe de situatie zich zou hebben ontwikkeld bij de doelgroep van het project wanneer er *geen* interventie was geweest. Ook hier is een inschatting gemaakt bij hoeveel procent van de deelnemers de situatie uiteindelijk opgelost wordt, stabiliseert of toch escaleert.

Kosten

Een tweede stap is het inzichtelijk maken van de gemaakte kosten voor de uitvoering van het project (in een bepaalde periode). Aan de kostenkant maken we onderscheid tussen directe (variabele) kosten en indirecte (grotendeels vaste) kosten. Directe kosten zijn kosten die direct samenhangen met de omvang van de bereikte doelgroep. Indirecte kosten zijn niet direct afhankelijk van de omvang van de doelgroep.

Baten: opbrengsten en maatschappelijke effecten

Naast de meetbare, kwantificeerbare baten leveren de activiteiten ook kwalitatieve, maatschappelijke rendementen op. In deze stap van de analyses brengen we zowel de gemonetariseerde 'baten' als de maatschappelijke effecten in beeld door ze toe te kennen aan één of meer van de bij het project betrokken partijen. Dat maakt duidelijk:

- 1) Wat de effecten van het project zijn geweest, zowel monetair als maatschappelijk, en
- 2) Bij welke incasseerders deze effecten zijn geland: burgers, overheden, samenwerkingspartners etc.

Samen met de beschrijving van het project en de knelpuntenanalyse geeft dit een zeer compleet beeld van de business case en de maatschappelijke opbrengsten ervan.

3.2 Doelgroepen

2-scenario: met Achter de Voordeur en met Straatkubus

Een eerste stap is het inschatten van de manier waarop de schuldenproblematiek zich ontwikkelt bij de huishoudens die hebben deelgenomen aan Achter de Voordeur, in de variant waarbij de Straatkubus is ingezet om de doelgroep te bepalen. Deze inschatting is gebaseerd op cijfers over het aantal huishoudens en minima in de buurt (CBS, 2013), aangevuld met projectgegevens over het totaal aantal te benaderen huishoudens, het aantal huishoudens dat in de eerste twee maanden van het project daadwerkelijk de deur open deed (bereikt), en het deel daarvan waar een adviesgesprek mee is gevoerd (gesprek). Onderstaande tabel vat deze groepen samen.

Groep op basis van Straatkubus			Totaal
Resultaat na 2 maanden	Bereikt	(Nog) niet bereikt	244
	144	100	
Advies gesprek gevoerd	Ja	Nee	
	92	52	
Totaal	144	100	244

Hieruit zijn de volgende percentages af te leiden voor het scenario Achter de Voordeur+Straatkubus:

- De **bereikkans** is **59%** van de huishoudens (144/244): van alle huishoudens in de doelgroep doet ca. 59% binnen 2 maanden de deur open.
- De **trekkans** is **64%** van de huishoudens (92/144): 64% van de huishoudens die de deur open doen behoort tot de doelgroep en krijgt een adviesgesprek.

Uit eerder onderzoek naar het effect van (preventieve) schuldhulpverlening weten we dat 45% van de huishoudens die schuldhulpverlening ontvangen tot een oplossing van de situatie komt. Van de huishoudens die geen gebruik maken van schuldhulpverlening komt ook 12% uit eigen beweging tot een oplossing van de situatie. Op basis van deze gegevens, bovenstaande kansen en algemene gegevens over de Eilandenbuurt (CBS, 2013) is te berekenen hoe de situatie van de bewonersgroep in de Eilandenbuurt zich zal ontwikkelen. Een verdere toelichting op deze berekening treft u aan in het volgende hoofdstuk.

Met Straatkubus en Achter de Voordeur		
	Aantal	Percentage
% oplossing	113	31%
% stabilisatie	108	30%
% escalatie	138	38%
Totaal	359	100%

1-scenario: met Straatkubus

Een tweede stap is het inschatten van de manier waarop de schuldenproblematiek zich ontwikkelt bij de huishoudens die hebben deelgenomen aan Achter de Voordeur, in de variant waarbij de Straatkubus *niet* is ingezet om de doelgroep te bepalen.

Bij deze berekening gaan we er vanuit dat de kenmerken van de doelgroep (de huishoudens in de Eilandenbuurt met schulden of een risico op schulden) gelijk blijven. Doordat de doelgroep minder nauwkeurig is geanalyseerd wordt echter een minder

groot deel van de doelgroep bereikt. Dit resulteert in de volgende uitkomst (zie het volgende hoofdstuk voor meer details):

	Totaal	%
Oplossing	97	27%
Stabilisatie	107	30%
Escalatie	155	43%
Totaal	359	100%

0-scenario: zonder Straatkubus

Bepalen hoe de situatie zich ontwikkeld zou hebben wanneer de Straatkubus er niet was geweest is een theoretische exercitie – hiervoor zijn geen cijfers uit de praktijk beschikbaar. We kunnen ons echter wel baseren op kennis uit eerder onderzoek. Dat resulteert in de volgende uitkomst:¹

Ontwikkeling 1-scenario (huishouden doet mee aan Vroeg Eropaf) en 0-scenario (geen interventie)

	<i>2-situatie Straatkubus+ADVD</i>		<i>1-situatie Achter de voordeur</i>		<i>0-situatie Zonder interventie</i>	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Oplossing	31%	113	27%	97	20%	72
Stabilisatie	30%	108	30%	107	29%	106
Escalatie	38%	138	43%	155	51%	182
	100%	359	100%	359	100%	359

We kunnen dus aannemen dat het aandeel huishoudens waarvan de situatie oplost door de inzet van Achter de Voordeur is toegenomen, van 20% naar 27%. De extra analyse van de Straatkubus zorgt bovendien voor een toename tot 31%. Het aandeel huishoudens waarbij de problematiek escaleert, neemt met de inzet van Achter de Voordeur juist af, van 51% tot 43%. Dankzij de extra analyse van de Straatkubus neemt dit aandeel verder af tot slechts 38%.

3.3 Kosten

In Almere is er geen sprake van cofinanciering. Alle kosten (zowel van de Straatkubus als van de interventie Achter de Voordeur) worden gedragen door de gemeente. Onderstaande tabel geeft de investering weer die de gemeente heeft gedaan in de Straatkubus:

<i>Actor</i>	<i>Onderdeel</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Tarief</i>	<i>Totaal</i>
Gemeente	Ontwikkeling Straatkubus	(Eenmalig)	€ 75.000,-	€ 75.000,-
Gemeente	Projectleiding	1.248 uur	€ 125,-	€ 156.000,-
Totaal				€ 231.000,-

¹ Zie volgend hoofdstuk voor de uitgebreide berekening.

De gemeente heeft daarnaast geïnvesteerd in de interventie Achter de Voordeur, waarbij in het 2-scenario de Straatkubus *wel* is toegepast voor het maken van de voorbereidende doelgroepselecties, en in het 1-scenario deze voorbereiding op de reguliere wijze heeft plaatsgevonden. Onderstaande tabel specificeert de kostenposten:

Kostenpost	Actor	Kosten	
2-scenario: analyse met Straatkubus			
Analyse van de doelgroep	Gemeente	€	2.250,-
1-scenario: analyse op reguliere wijze			
Analyse van de doelgroep	Gemeente	€	13.200,-
Generieke kosten voor uitvoering interventie Achter de Voordeur			
Coördinatie van het project en administratieve verwerking	Gemeente	€	118.560,-
Werven van vrijwilligers	Gemeente	€	2.250,-
Inzet van vrijwilligers	Gemeente	€	5.489,-
Incentives voor bewoners	Gemeente	€	10.370,-
	Totaal 2-scenario:	€	139.420,-
	Totaal 1-scenario:	€	150.370,-

3.4 Baten

Baten berekenen

Tegenover deze gemaakte kosten staan maatschappelijke baten. In deze kosten-batenanalyse zijn de baten voor beide varianten in beeld gebracht:

- De baten voor het 2-scenario hebben betrekking op de situatie waarin de Straatkubus is ingezet om de interventie Achter de Voordeur voor te bereiden.
- In het 1-scenario is dit niet het geval: daar is de interventie Achter de Voordeur gestart op basis van een reguliere voorbereiding.

Deze analyse geeft daarmee inzicht in de toegevoegde waarde van de Straatkubus op de interventie Achter de Voordeur.

2-scenario: Straatkubus & Achter de Voordeur - Baten in beeld

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gegenereerde baten in het 2-scenario:

Bespaarde kosten	Actor	Baten	
Extra outreachende activiteiten	Gemeente: dienstverleners	€	1.247,-
Besparing op extra (curatieve) schuldhulpverlening	Gemeente: schuldhulp	€	41.381,-
Verkortingsduur WWB voor uitkeringsgerechtigden	Gemeente	€	93.984,-
Voorkomen instroom WW	UWV	€	33.899,-
Voorkomen instroom WWB	Gemeente	€	5.169,-
Voorkomen trajecten WW	UWV	€	11.601,-
Voorkomen trajecten WWB	Gemeente	€	1.162,-
Besparing ontruiming	Corporaties	€	33.481,-

Besparing kosten herhuisvesting	Divers	€	11.440,-
Voorkomen maatschappelijke opvang	Gemeente	€	110.454,-
Voorkomen huurderiving	Corporaties	€	19.289,-
Voorkomen afsluiting nutsbedrijven	Nutsbedrijven	€	4.519,-
<i>Totaal:</i>	<i>Gemeente</i>	€	253.397,-
	<i>UWV</i>	€	45.500,-
	<i>Woningcorporaties</i>	€	52.770,-
	<i>Overig</i>	€	15.959,-
	Totaal	€	367.626,-

De tabel laat alleen de directe te kwantificeren baten zien. Het project levert daarnaast nog verschillende niet of moeilijk te kwantificeren baten op, zoals de betere samenwerking tussen betrokken partijen, en voor de betrokken huishoudens meer eigenwaarde, het voorkomen van een generatie-effect, een beter toekomstperspectief en meer sociale en maatschappelijke participatie (mantelzorg, vrijwilligerswerk). Ook de baten op de langere termijn (verminderde criminaliteit, daling van ziekteverzuim etc.) zijn hier niet in verwerkt. Op lange termijn zullen de maatschappelijke baten van het project daarom nog groter zijn dan hier gepresenteerd.

2-scenario: Straatkubus & Achter de Voordeur - Baten in beeld

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gegenereerde baten in het 2-scenario:

<i>Bespaarde kosten</i>	<i>Actor</i>		<i>Baten</i>
Extra outreachende activiteiten	Gemeente: dienstverleners	€	750,-
Besparing op extra (curatieve) schuldhulpverlening	Gemeente: schuldhulp	€	25.315,-
Verkorting WWB-duur voor uitkeringsgerechtigden	Gemeente	€	57.672,-
Voorkomen instroom WW	UWV	€	20.802,-
Voorkomen instroom WWB	Gemeente	€	3.172,-
Voorkomen trajecten WW	UWV	€	7.119,-
Voorkomen trajecten WWB	Gemeente	€	713,-
Besparing ontruiming	Corporaties	€	20.217,-
Besparing kosten herhuisvesting	Divers	€	6.909,-
Voorkomen maatschappelijke opvang	Gemeente	€	67.181,-
Voorkomen huurderiving	Corporaties	€	11.648,-
Voorkomen afsluiting nutsbedrijven	Nutsbedrijven	€	2.729,-
<i>Totaal:</i>	<i>Gemeente</i>	€	154.443,-
	<i>UWV</i>	€	27.921,-
	<i>Woningcorporaties</i>	€	31.865,-
	<i>Overig</i>	€	9.638,-
	Totaal	€	223.868,-

Ook deze tabel laat alleen de directe te kwantificeren baten zien. Een overzicht van alle baten en effecten is gegeven het volgende hoofdstuk.

3.5 Rendement: verhouding kosten en baten

Door de directe kosten en baten van het project tegen elkaar af te zetten, krijgen we zicht op het rendement van het project. We kijken daarbij naar het maatschappelijk rendement en het directe rendement voor de gemeente Almere. Onderstaande tabel vat het rendement samen van de verschillende scenario's: de huidige variant (interventie Achter de Voordeur gecombineerd met de analyse met behulp van de Straatkubus), en de variant waarin de Straatkubus niet bruikbaar is voor analyses.

	2-scenario: Straatkubus & Achter de Voordeur		1-scenario: Achter de Voordeur	
	Maatschappij	Gemeente	Maatschappij	Gemeente
Kosten	€ 87.097,-		€ 98.047,-	
Baten	€ 367.629,-	€ 253.400,-	€ 223.823,-	€ 154.408,-
Verhouding kosten en baten	1:4,22	1:2,91	1:2,28	1:1,57

Toelichting tabel

Er is in Almere geen sprake van cofinanciering door andere partijen. Onder kosten staat daarom één bedrag vermeld. De baten zijn wel uitgesplitst naar maatschappelijke baten en baten die direct ten gunste vallen aan de gemeente (of gemeentelijke organisaties). Onder *maatschappij* staat het totaal van *alle* directe baten vermeld, dus zowel de directe baten die ten gunste van de gemeente vallen, als ook de baten die ten gunste komen van andere partijen. Onder *gemeente* staan hier alleen de directe baten vermeld die (in het baten-overzicht) zijn toegerekend aan de gemeente. Deze kolom geeft zo dus de verhouding weer tussen de kosten die voor rekening van de gemeente Almere komen en de directe baten die naar de gemeente Almere terugvloeien.

Rendement

De tabel laat zien dat inzet van de interventie Achter de Voordeur zowel de (lokale) samenleving als geheel, als de gemeente als organisatie een positief rendement oplevert. Uit de tabel blijkt dat elke euro die er in dit project is geïnvesteerd, de maatschappij € 2,28 oplevert. Voor de gemeente bedraagt dit rendement € 1,57. Door de Straatkubus te benutten als analyse-instrument om gericht de doelgroep van het project te kunnen benaderen stijgt het rendement van de interventie Achter de Voordeur echter aanzienlijk. De maatschappelijke baten nemen toe tot € 4,22 en de directe baten voor de gemeente Almere nemen toe tot € 2,91 per geïnvesteerde euro.

Inverdienen Straatkubus

Uit bovenstaande grafiek is af te lezen dat de totale directe (maatschappelijke) baten als gevolg van de inzet van de Straatkubus toenemen met € 143.806,-. Dankzij de efficiëntere wijze van voorbereiding dalen de kosten van het project bovendien met € 10.950,-. In totaal levert de inzet van de Straatkubus dus een toegevoegde waarde op dit project van € 154.756,-.

Bij de beschrijving van de kosten is weergegeven dat de eenmalige kosten van ontwikkeling van de Straatkubus voor de gemeente Almere ca. € 231.000,- bedragen. Wanneer we deze kosten afzetten tegen de toegevoegde waarde van de Straatkubus valt af te leiden dat de verhouding kosten-baten 1,49 bedraagt. Dat betekent dat het ontwikkelen van de Straatkubus voor de gemeente Almere al rendabel is (geweest) wanneer de Straatkubus wordt ingezet bij 2 projecten van het kaliber van Achter de Voordeur.

In deze businesscase is ingezoomd op de inzet van de Straatkubus bij een project gericht op schuldpreventie. De Straatkubus wordt in Almere echter ingezet op talloze beleidsdomeinen, zoals zorg, veiligheid, wijkgericht werken en onderwijs.

4 Bronnen en berekeningen

4.1 Doelgroepen

Een eerste stap is het inschatten van de manier waarop de schuldenproblematiek zich ontwikkelt bij de huishoudens in de Eilandenbuurt. In het geval van Almere staat er daarbij tegenover het 0-scenario (niets doen) zowel een 1-scenario als een 2-scenario.

- **2-scenario:** dit is de variant van het project zoals daadwerkelijk in Almere uitgevoerd, waarbij het project Achter de Voordeur is ingezet *inclusief* de analyse en voorbereiding door de Straatkubus.
- **1-scenario:** dit is de variant van het project waarbij Achter de Voordeur wél was uitgevoerd, maar waarbij *geen* gebruik is gemaakt van de Straatkubus om de doelgroep voor het project te bepalen.
- **0-scenario:** dit is de inschatting van hoe de situatie zich zou hebben ontwikkeld bij de doelgroep van het project wanneer er *geen* interventie was geweest.

De Eilandenbuurt

Om de analyses voor alle drie de scenario's op eenzelfde doelgroep toe te passen, zodat de resultaten vergelijkbaar zijn, nemen we de totale groep huishoudens in de Eilandenbuurt als doelgroep voor de kosten-baten analyse. In onderstaande tabel staan enkele belangrijke kengetallen van deze doelgroep.

Kengetallen Eilandenbuurt		
	Aantal	Percentage
Aantal huishoudens	2.230	100%
Lage inkomens	736	33%
Met (risico op) problematische schulden	359	16%

In totaal wonen er in de Eilandenbuurt 2.230 huishoudens (CBS). Eén derde van deze huishoudens moet rondkomen van een laag inkomen. Dat correspondeert met 736 huishoudens. Uit onderzoek weten we dat ca. 16% van alle huishoudens (een risico loopt op) problematische schulden (Panteia, 2013). Dit correspondeert met ca. 359 huishoudens. We nemen aan dat een interventie gericht op preventie en vroegsignalering van schulden in de Eilandenbuurt deze groep van **359** huishoudens zou willen bereiken: dit is de doelgroep waar we mee rekenen.

Uit eerder onderzoek naar het effect van (preventieve) schuldhulpverlening weten we bovendien hoe de situatie van schuldenaren zich ontwikkelt met en zonder ondersteuning vanuit schuldhulpverlening (van Geuns & Jungmann, 2011). Dit is weergegeven in onderstaande tabel:

Ontwikkeling schuldsituatie		
	Met schuldhulpverlening	Zonder schuldhulpverlening
% Oplossing	45%	12%
% Stabilisatie	31%	29%
% Escalatie	24%	59%

Deze percentages worden in onderstaande berekeningen enkele malen toegepast.

2-scenario: met Straatkubus en met Achter de Voordeur

Een eerste stap is het inschatten van de manier waarop de schuldenproblematiek zich ontwikkelt bij de huishoudens die hebben deelgenomen aan Achter de Voordeur, in de variant waarbij de Straatkubus is ingezet om de doelgroep te bepalen. Deze inschatting is gebaseerd op cijfers over het aantal huishoudens en minima in de buurt (CBS, 2013), aangevuld met projectgegevens over het totaal aantal te benaderen huishoudens, het aantal huishoudens dat in de eerste twee maanden van het project daadwerkelijk de deur open deed (bereikt), en het deel daarvan waar een adviesgesprek mee is gevoerd (gesprek). Onderstaande tabel vat deze informatie samen.

Straatkubus + Achter de Voordeur na twee maanden			Totaal
Resultaat na 2 maanden	Bereikt		244
	144	(Nog) niet bereikt 100	
Advies gesprek gevoerd na 2 maanden	Ja	Nee	
	92	52	
Totaal	144	100	244

Hieruit zijn de volgende percentages af te leiden voor het scenario Achter de Voordeur+ Straatkubus:

- De **bereikans** is **59%** van de huishoudens (144/244): van alle huishoudens in de doelgroep doet ca. 59% binnen 2 maanden de deur open. Toegepast op totale groep van 244 benaderde huishoudens betekent dit dat $244 \times 59\% = 144$ van de 244 huishoudens naar verwachting de deur openen.
- De **trefkans** is **64%** van de huishoudens (92/144): 64% van de huishoudens die de deur open doen behoort tot de doelgroep en krijgt een adviesgesprek. Toegepast op totale groep van 244 benaderde huishoudens betekent dit dat $244 \times 64\% = 156$ van de 244 huishoudens naar verwachting een adviesgesprek nodig hebben.

Met Straatkubus-met Achter de Voordeur : realisatie project		
Richtgroep op basis van selectie Straatkubus	244	
Capaciteit van het project in adressen	244	
Bereikt na 2 maanden (deur open)	144	
- Bereikans: 144/244	0,59	Kans dat deur open gaat
Gesprek na 1 maand (adviesgesprek)	92	
- Trefkans: 92/144	0,64	Kans dat bereikt gezin tot doelgroep behoort

Met Straatkubus-met Achter de Voordeur: toepassing op hele doelgroep

Aantal huishoudens in wijk met (risico op) problematische schulden	359		
Aantal huishoudens in capaciteit (244 adressen) met (risico op) problematische schulden (= 244 x trefkans van 0,64)	156	<i>Groep: 244*0,64 (trefkans)</i>	
- Doelgroep bereikt	92		59%
- Doelgroep maar niet bereikt	64		41%

Uit eerder onderzoek naar het effect van (preventieve) schuldhulpverlening weten we dat 45% van de huishoudens die schuldhulpverlening ontvangen tot een oplossing van de situatie komt. Van de huishoudens die geen gebruik maken van schuldhulpverlening komt ook 12% uit eigen beweging tot een oplossing van de situatie (van Geuns & Jungmann, 2011). Dit leidt tot de volgende berekening:

	Bereikt		Niet bereikt		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
% Oplossing	45%	95	12%	18	31%	138
% Stabilisatie	31%	66	29%	43	30%	108
% Escalatie	24%	51	59%	87	38%	113
Totaal	100%	212	100%	147	100%	359
		59%		41%		100%

1-scenario: zonder Straatkubus, met Achter de Voordeur

Een tweede stap is het inschatten van de manier waarop de schuldenproblematiek zich ontwikkelt bij de huishoudens die hebben deelgenomen aan Achter de Voordeur, in de variant waarbij de Straatkubus *niet* is ingezet om de doelgroep te bepalen.

Bij de berekening van de hypothetische situatie waarin Achter de Voordeur *wel* wordt toegepast, maar zonder de analyse van de Straatkubus, gaan we uit van een aantal aannames:

- Er vindt wel een zekere doelgroepselectie plaats voordat de interventie wordt gestart, waarbij het totaal aantal van 2.230 huishoudens wordt teruggebracht tot een kleinere richtgroep. Voor deze analyse hanteren we de inschatting dat het totaal aantal huishoudens wordt gereduceerd tot de 33% huishoudens met lage inkomens (736 huishoudens).
- We gaan er net als in het 2-scenario vanuit dat de werkelijke doelgroep huishoudens in de Eilandenbuurt met (een risico op) problematische schulden 16% van alle huishoudens beslaat: 359 huishoudens.
- We gaan er daarnaast vanuit dat de capaciteit van het project ook in dit scenario, om budgettaire redenen, beperkt is tot 244 adressen (waarmee dus 1/3 van de richtgroep benaderd kan worden).
- In het 2-scenario bleek dat van de 244 daar geselecteerde adressen er 156 waren die tot de doelgroep behoorden. We nemen aan dat dit ongewijzigd blijft – hoewel deze huishoudens in het 1-scenario misschien niet bereikt worden door het project.
- Uit de cijfers van Achter de Voordeur (zie hierboven) hebben we geleerd dat 59% van de huishoudens na enige pogingen de deur opendoet. We nemen aan dat die bereikskans van **0,59** stabiel blijft, ook met een andere voorbereiding.

Zonder Straatkubus-met Achter de Voordeur : realisatie project

Richtgroep op basis van selectie Straatkubus	736	
Capaciteit van het project in adressen	244	
Bereikt na 2 maanden (deur open)	144	<i>Overgenomen van Achter de Voordeur + Straatkubus</i>
- Bereikkans: 144/244	0,59	<i>Idem</i>
Gesprek na 1 maand (adviesgesprek)	70	<i>Trefkans x capaciteit</i>
- Trefkans: 359/736	0,49	<i>Kans dat bereikt gezin tot doelgroep behoort</i>

Zonder Straatkubus-met Achter de Voordeur: toepassing op hele doelgroep

Aantal huishoudens in wijk met (risico op) problematische schulden	359	
Aantal huishoudens in capaciteit (244 adressen) met (risico op) problematische schulden	156	<i>Overgenomen van Achter de Voordeur + Straatkubus</i>
- Doelgroep bereikt	70	45%
- Doelgroep maar niet bereikt	86	54%

Uit eerder onderzoek naar het effect van (preventieve) schuldhulpverlening weten we dat 45% van de huishoudens die schuldhulpverlening ontvangen tot een oplossing van de situatie komt. Van de huishoudens die geen gebruik maken van schuldhulpverlening komt ook 12% uit eigen beweging tot een oplossing van de situatie (van Geuns & Jungmann, 2011). Dit leidt tot de volgende berekening:

	Bereikt		Niet bereikt		Totaal	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
% Oplossing	45%	73	12%	24	27%	97
% Stabilisatie	31%	50	29%	57	30%	107
% Escalatie	24%	39	59%	117	43%	155
Totaal	100%	162	100%	197	100%	359
		45%		54%		100%

Wanneer we het 2-scenario met het 1-scenario vergelijken komen we tot de volgende conclusie:

- Zonder de Straatkubus wordt ca. 45% van de huishoudens die tot de doelgroep van de interventie Achter de Voordeur behoren bereikt. Met de inzet van de Straatkubus neemt dit percentage toe tot 59%.
- Het aantal huishoudens dat dankzij de interventie Achter de Voordeur tot een oplossing komt stijgt navenant van 27% zonder de Straatkubus naar 31% met Straatkubus.

0-scenario: zonder interventie

De derde stap bestaat uit het bepalen hoe deze situatie zich ontwikkeld zou hebben wanneer de interventie Achter de Voordeur niet zou hebben plaatsgevonden. Ook dit is een theoretische exercitie, hiervoor zijn geen cijfers uit de praktijk beschikbaar. We kunnen ons echter wel baseren op de volgende gegevens uit eerder onderzoek:

- **Oplossing**

24% van de huishoudens met schulden meldt zich vroeger of later uit eigen beweging bij professionele hulpverlening (Aarts & Douma, 2011). Bij deze groep (n= 86) zou ook zonder Achter de Voordeur een interventie zijn gestart.

Hiervan komt 45% (n=39) tot een oplossing van de schuldsituatie. Van de overige 76% huishoudens (n=273) komt 12% eveneens tot een oplossing (n=33). In totaal komen ca. 72 huishoudens zonder het project tot een oplossing. Dit is 20% van de totale groep van 359 huishoudens met (een risico op) problematische schulden in de Eilandenbuurt.

- **Stabilisatie**

Op dezelfde wijze kan worden berekend welk deel van de huishoudens stabiliseert: dit geldt voor 31% van de 86 huishoudens die zich uit eigen beweging melden bij schuldhulpverlening (n=27). Van de huishoudens die zich niet melden (n=273) stabiliseert de situatie bij 29%, oftewel 106 huishoudens. In totaal gaat het dus om 106 huishoudens (29%).

- **Escalatie**

Van de 86 huishoudens die zich uit eigen beweging melden bij schuldhulpverlening escaleert de schuldsituatie alsnog bij 24%, oftewel bij 21 huishoudens. Van de huishoudens die zich niet melden (n=273) escaleert de situatie bij 59%, dat correspondeert met 161 huishoudens. In totaal gaat het dus om 182 huishoudens (51%).

Dat resulteert in de volgende uitkomst:

	2-situatie Straatkubus+ADVD		1-situatie Achter de voordeur		0-situatie Zonder interventie	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Oplossing	31%	113	27%	97	20%	72
Stabilisatie	30%	108	30%	107	29%	106
Escalatie	38%	138	43%	155	51%	182
	100%	359	100%	359	100%	359

We kunnen dus aannemen dat het aandeel huishoudens waarvan de situatie oplost door de inzet van Achter de Voordeur is toegenomen, van 20% naar 27%. De extra analyse van de Straatkubus zorgt bovendien voor een toename tot 31%. Het aandeel huishoudens waarbij de problematiek escaleert, neemt met de inzet van Achter de Voordeur juist af, van 51% tot 43%. Dankzij de extra analyse van de Straatkubus neemt dit aandeel verder af tot slechts 38%.

Dat betekent dat er baten kunnen worden toegerekend aan de extra groep huishoudens voor wie de problematiek extra is opgelost of gestabiliseerd. Samen vormen zij de extra groep huishoudens waar de problematiek door de inzet van het project niet geëscaleerd is.

Bronnen

Kerckhaert, A.C. & en L.S. de Ruig (2013), *Huishoudens in de rode cijfers 2012, Omvang en achtergronden van schuldenproblematiek bij huishoudens*, Panteia, Zoetermeer.

Geuns, R. van et al (2011), *Schuldhulpverlening loont! Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*. Regioplan, Amsterdam.

Aarts, L., K. Douma e.a. (2011). *Op weg naar effectieve schuldhulp: kosten en baten van schuldhulpverlening*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Den Haag.

4.2 Kosten

Onderstaand is een overzicht gegeven van de verschillende kostenposten van het project. Een aantal kosten zijn generiek (worden zowel in het 1- als in het 2-scenario gemaakt). Enkele andere kostenposten zijn specifiek voor één van beide scenario's. We presenteren hier allereerst de specifieke kostenposten, waarna we een overzicht geven van de generieke kostenposten.

2-scenario: Ontwikkeling Straatkubus

De gemeente Almere heeft tussen 2009 en 2014 ca. 75.000 euro investeringsbudget vrijgemaakt voor de ontwikkeling van de Straatkubus. Hiervoor is het systeem ontwikkeld en is er extra data ingekocht. Voor de ontwikkeling en implementatie van het project is een projectleider vrijgemaakt. We rekenen met een parttime inzet van ca. 3 dagen per week (1.248 uur op jaarbasis) tegen een uurtarief van €125,-.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Tarief	Totaal
Gemeente	Ontwikkeling Straatkubus	(Eenmalig)	€ 75.000,-	€ 75.000,-
Gemeente	Projectleiding	1.248 uur	€ 125,-	€ 156.000,-
Totaal				€ 231.000,-

Voor geïnteresseerde gemeenten is dit bedrag lager: zij kunnen een licentie voor de Straatkubus afnemen voor een eenmalig bedrag tussen ca. €5.000 en €12.500 euro.

2-scenario: Gebruik van Straatkubus voor analyse

Voor het vaststellen van de doelgroep voor een interventie voeren enkele beleidsmedewerkers een analyse uit op de Straatkubus. Op basis van gesprekken met beleidsmedewerkers is uitgegaan van een tijdsinzet van 30 uur, tegen een uurtarief van 75,-.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Tarief	Totaal
Gemeente	Analyse Straatkubus	30 uur	€ 75,-	€ 2.250,-
Totaal				€ 2.250,-

1-scenario: Voorbereiding en doelgroepselectie

Ook zonder de inzet van de Straatkubus vindt er een voorbereidingsfase plaats waarbij de doelgroep voor een interventie wordt vastgesteld.

Een eerste stap bij het inrichten van een (preventieve) interventie is een probleem-analyse. Voorheen werd hiervoor door een beleidsmedewerker een analyse van de problematiek (bijv. schuldontwikkeling, leefbaarheid) opgevraagd bij de afdeling Onderzoek en Statistiek. Dit levert een overzicht op van wijken die volgens de sociale atlas relevant zijn voor de betreffende interventie. De beleidsmedewerkers werken vervolgens aan een begrenzing van de gebieden waar de interventie wordt ingezet. Uit gesprekken met beleidsmedewerkers blijkt dat de tijdsinvestering die hiermee gepaard ging aanzienlijk groter was dan bij de inzet van de Straatkubus. Er is hier uitgegaan van 96 uur, tegen een uurtarief van €75,-.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Tarief	Totaal
Gemeente	Inzet beleidsmedewerkers	96 uur	€ 75,-	€ 7.200,-
Gemeente	Analyse O&S		€ 6.000,-	€ 6.000,-
Totaal				€ 13.200,-

Generiek: Coördinatie van het project

Vanuit de VMCA (Vrijwilligers- en Mantelzorgcentrale Almere) is er een coördinator aangesteld voor 3 dagen in de week voor het begeleiden en ondersteunen van de vrijwilligers, en voor de verslaglegging van het project. Dit komt neer op een jaarlijkse inzet van 1248 uur. In de begroting van het VMCA is een tarief aan personele kosten en doorberekenende kosten opgenomen van ca. €55,- per uur.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Aantal	Tarief	Totaal
Gemeente	Coördinatie	3 dagen per week	1248	€ 55,-	€ 68.640,-
Totaal					€ 68.640,-

Generiek: Werven en opleiden vrijwilligers

Het project maakt gebruik van een pool van ca. 15 vrijwilligers. Het is onvermijdelijk dat sommigen van hen slechts tijdelijk meewerken op het project. De pool is daardoor continue in beweging. Er is daarom gerekend met het werven van 30 vrijwilligers à 1 uur per vrijwilliger.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Aantal	Tarief	Totaal
Gemeente	Werven vrijwilligers	30x1 uur	30	€ 55,-	€ 1.650,-
Totaal					€ 1.650,-

Generiek: inzet vrijwilligers

De kosten voor de inzet van vrijwilligers zijn geschat op basis van een eerdere kosten-batenanalyse, waarbij in kaart is gebracht welke kosten samenhangen met de inzet van 50 vrijwilligers bij thuisadministratie/schuldhelpverlening, die samen 106 klanten ondersteunden (in een continue traject, waarbij er een tweewekelijks bezoek was). In Almere zijn er steeds ca. 15 vrijwilligers actief, die ieder ca. een dagdeel in de week actief zijn binnen Achter de Voordeur. Onderstaande tabel geeft inzicht in de kosten de vertaling van deze kostentabel naar de Almeerse situatie:

<i>Referentiesituatie: kosten op basis van 50 vrijwilligers en 106 klanten</i>				
Post	Omschrijving	Totaal dagdelen	Totaal kosten	Kosten/dagdeel
Opleiding	7 keer per jaar 1 dagdeel scholing	350	€ 2.276,=	€ 6,50
Onkosten (reiskosten, kopieën etc.)	106 x 4 dagdelen ondersteuning	424	€ 2.653,=	€ 6,26
Onkostenvergoeding	106 x 4 dagdelen ondersteuning	424	€ 8.025,=	€ 18,92

<i>Situatie in Almere: kosten op basis van 15 verschillende vrijwilligers en 244 adressen en een inzet van ca. 1 dagdeel per week gedurende twee maanden.</i>				
		Totaal dagdelen	Tarief per dagdeel	Totaal
Opleidingskosten	7 keer per jaar 1 dagdeel scholing voor 15 vrijwilligers	105	€6,50	€682,80
Onkosten (kopieën, materiaal, etc.)	Op basis van 15 x wekelijkse inzet van 1 dagdeel = 110 dagdelen	110	€6,26	€687,71
Onkostenvergoeding	244 adressen	244	€18,92	€4.618,16
Totaal voor 244 adressen				€5.988,70

In totaal kunnen de kosten voor de inzet van de vrijwilligers als volgt worden samengevat:

Actor	Onderdeel	Toelichting	Aantal	Tarief	Totaal
Gemeente	Inzet van vrijwilligers	244 adressen			€ 5.988,70
Totaal					€ 5.988,70,-

Generiek: Evaluatie en nazorg

Naast de coördinator voor vrijwilligers is er binnen Achter de Voordeur een administratieve kracht, die ca. 6 uur in de week (2x 3 uur) belast is met administratieve taken, waaronder het verwerken van de gespreksformulieren waarop de vrijwilligers de resultaten van de gevoerde adviesgesprekken samenvatten. Deze medewerker initieert ook het moment voor het nazorggesprek en maakt hier telefonisch afspraken voor. Dit wordt in Almere uitgevoerd door een vrijwilliger, vanuit de begroting voor de werving en inzet van vrijwilligers. Deze post is hier benoemd om de inzet op evaluatie en nazorg te specificeren, maar hier zijn geen aanvullende kosten aan verbonden.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Aantal	Tarief	Totaal
Gemeente	Administratieve ondersteuning	2x3 uur	416	€ 0,-	€ 0,-
Totaal					€ 0,-

Generiek: teaser/incentive voor bewoners

In de Eilandenbuurt worden er vanuit *Kleur in Cultuur* diverse activiteiten georganiseerd om de participatie van bewoners te vergroten. Bewoners die worden benaderd door Achter de Voordeur krijgen als incentive om deel te nemen aan het adviesgesprek een voucher voor het deelnemen aan deze activiteiten. De activiteiten zijn zowel gericht op volwassenen als op kinderen. Wanneer er kinderen in een huishouden zijn krijgen zij ieder een voucher. Er is gerekend met de 144 bereikte huishoudens maal 1,7 kind (gemiddeld aantal kinderen per gezin), en een voucherwaarde van ca. € 35,-.

Actor	Onderdeel	Toelichting	Aantal	Tarief	Totaal
Gemeente	Voucher	144	1,7	€ 35,-	€ 8.568,-
Totaal					€ 8.568,-

Overzicht kosten

Onderstaande tabel bevat een totaaloverzicht van de kosten. De eenmalige kosten voor het ontwikkelen van de Straatkubus zijn hierin niet opgenomen.

Actor	Toelichting	Aantal	Tarief	Som	
2-scenario: analyse op basis van Straatkubus					€ 2.250,-
Gemeente	Analyse Straatkubus	30 uur	€ 75,-	€ 2.250,-	
1-scenario: analyse zonder Straatkubus					€ 13.200,-
Gemeente	Inzet beleidsmedewerkers	96 uur	€ 75,-	€ 7.200,-	
Gemeente	Analyse O&S		€ 6.000,-	€ 6.000,-	
Generiek: coördinatie					€ 68.640,-
Gemeente/VMCA	Coördinatie	1248	€ 55,-	€ 68.640,-	
Generiek: werven vrijwilligers					€ 1.650,-
Gemeente/VMCA	Werven vrijwilligers	30	€ 55,-	€ 1.650,-	
Generiek: inzet vrijwilligers					€ 5.988,70
Gemeente/VMCA	Inzet van - vrijwilligers	244 adressen		€ 5.488,70	
Generiek: administratieve ondersteuning					€ 0,-
Gemeente/VMCA	Administratieve - ondersteuning	416	€ 0,-	€ 0,-	
Generiek: incentives voor bewoners					€ 8.568,-
Gemeente	Voucher	144	€ 35,-	€ 8.650,-	
2. Totaal kosten 2-scenario: Straatkubus + Achter de Voordeur					€ 87.097,-
1. Totaal kosten 1-scenario: Achter de Voordeur					€ 98.047,-

Bronnen

Post	Aantal/tarief	Bron
Ontwikkeling Straatkubus	€ 75.000	Interview projectleider Straatkubus Thijs van der Steeg, gemeente Almere
Licentie Straatkubus	€ 5.000 tot € 12.500	Interview projectleider Straatkubus Thijs van der Steeg, gemeente Almere
Tijdsinvestering analyse Straatkubus	30 uur	Op basis van interview met Harald van der Kooi en Tim Roos, gemeente Almere
Analyse O&S	€6.000,-	Interview met Harald van der Kooi en Tim Roos, gemeente Almere
Tijdsinvestering reguliere analyse	96 uur	interview met Harald van der Kooi en Tim Roos, gemeente Almere
Coördinatie	3 dagen per week	Interview met Bea Westdijk, vrijwilligerscoördinator VMCA
Werven vrijwilligers	30 x 1 uur	Aanname
Inzet vrijwilligers	15 vrijwilligers; 244 adressen	Op basis van Kruis & Jungmann, p.21. Aangepast op basis van interview met Bea Westdijk, vrijwilligerscoördinator VMCA; het resulterende bedrag komt nagenoeg overeen met de begroting van VMCA.
Administratieve ondersteuning	2 x 3 uur per week (door vrijwilliger)	Bea Westdijk, vrijwilligerscoördinator VMCA
Incentive	€ 35 euro/stuk	Bea Westdijk, vrijwilligerscoördinator VMCA

Aarts, L., K. Douma e.a. (2011). *Op weg naar effectieve schuldhulp: kosten en baten van schuldhulpverlening*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Den Haag.

Geuns, R. van et al (2011), *Schuldhulpverlening loont! Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*. Regioplan, Amsterdam.

Kruis, G., Jungmann, N. & M. Blommesteijn (2011). *Maatschappelijk rendement van vrijwilligersprojecten in de schuldhulpverlening*. Regioplan, Amsterdam. Pagina 21.

4.3 Baten

Deze stap maakt inzichtelijk wat de baten zijn van het project Achter de Voordeur met zich meebrengt.

Directe baten

De hier gepresenteerde *directe baten* hebben vooral betrekking op het voorkomen van kosten die gemeenten en maatschappelijke organisaties zouden moeten maken bij voortdurende (en verergerende) schuldenproblematiek. Zo voorkomt preventieve inzet een beroep op (duurdere) curatieve schuldhulpverlening. Deze baten zijn waar mogelijk gemonetariseerd en toegerekend aan de groep huishoudens waarvoor deze kosten *dankzij het project* zijn voorkomen. Dat wil zeggen: de baten worden alleen toegere-

kend aan de groep huishoudens die nu zijn gestabiliseerd en/of waar een oplossing is bereikt, maar waar zonder het project sprake zou zijn van een escalatie.

In de beschrijving van de baten hieronder wordt per batenpost aangegeven wat de besparing is in het 2-scenario en in het 1-scenario.

Dit is weergegeven in onderstaande tabel (zie ook paragraaf 3.1).

	<i>2-situatie</i> <i>Straatkubus+ADVD</i>		<i>1-situatie</i> <i>Achter de voordeur</i>		<i>0-situatie</i> <i>Zonder interventie</i>	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Oplossing	31%	113	27%	97	20%	72
Stabilisatie	30%	108	30%	107	29%	106
Escalatie	38%	138	43%	155	51%	182
	100%	359	100%	359	100%	359

De gehanteerde tarieven in onderstaand overzicht aan baten zijn grotendeels gebaseerd op eerder onderzoek; een overzicht is opgenomen in de bronnenlijst aan het einde van deze sectie.

Voorkomen kosten outreachende benadering

De gemeente Almere zet een preventiemedewerker in om huishoudens met schulden actief outreachend te benaderen. Omgerekend naar de totale groep huishoudens met schulden in Almere (Atlas voor gemeenten, 2012) is de inzet van deze preventiemedewerker ca. €9,92 per risicohuishouden per jaar (Beleidsplan schuldpreeventie, gemeente Almere). Het project Achter de Voordeur leidt tot een hogere instroom aan 'klanten' bij schuldhulpverlening en heeft zo een preventieve werking. Doordat dit leidt tot aanmeldingen van huishoudens bij hulpverlening is er op dit terrein minder inzet van de preventiemedewerker noodzakelijk.

<i>Actor</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Groep</i>	<i>Aantal</i>	<i>Tarief</i>	<i>Totaal</i>
<i>2-scenario: Straatkubus + AdV</i>					
Gemeente	Voorkomen extra outreachende benadering	126 extra bereikte huishoudens	126	€ 9,92,-	€ 1.249,92
<i>1-scenario: Achter de Voordeur</i>					
Gemeente	Voorkomen extra outreachende benadering	72 extra bereikte huishoudens	72	€ 9,92,-	€ 714,24

Voorkomen extra schuldhulp

Preventieve inspanningen om escalatie van schulden te voorkomen levert een besparing op (duurdere) curatieve zorg op. Om een inschatting te maken van de voorkomen kosten zijn twee aannames gedaan:

De huishoudens die anders stabiel zouden zijn en nu tot een oplossing komen dankzij Achter de Voordeur (3 in het 2-scenario, 2 in het 1-scenario) maken nu minder gebruik van (curatieve) instrumenten. De besparing bestaat dus uit het percentage huishoudens dat *zonder* de interventie gebruik zou hebben gemaakt van een (curatief) instrument, maal de kosten

van deze instrumenten. Deze groep wordt gezien als gemiddeld: op hen zijn gemiddelde instroomcijfers in schuldhulpverlening toegepast.

De huishoudens waar anders de situatie zou escaleren, maar die nu tot een oplossing komen dankzij Achter de Voordeur (41 in het 2-scenario, 25 in het 1-scenario) maken nu minder gebruik van (curatieve) instrumenten. De besparing bestaat dus uit het percentage huishoudens dat zonder de interventie gebruik zou hebben gemaakt van een (curatief) instrument, maal de kosten van deze instrumenten. Deze groep wordt gezien als bovengemiddeld. Aangenomen wordt dat van deze groep twee keer zo veel huishoudens als gemiddeld zouden instromen in curatieve schuldhulpverlening.

De volgende stap is het bepalen welk deel van de huishoudens doorstroomt naar schuldhulpverleningsproducten na een huis-aan-huis aanpak. In 2010 is dit onderzocht voor een outreachend project in Amsterdam (Baan e.a., 2010). De gehanteerde tarieven zijn gebaseerd op Aarts, Douma e.a. (2011). Dit leidt tot de volgende besparingen.

Actor	Toelichting		Aantal	Tarief	Bedrag	Totaal
Besparing extra hulp 2-scenario: Straatkubus + Achter de Voordeur						€41.380,85
Gemeente	Intake	52% van 44	22	€ 520,-	€ 11.492,-	
	Crisishulp	26% van 44	11	€ 279,-	€ 3.082,95	
	Aanvraag Gemeentelijk Krediet	22% van 44	9,5	€ 1.024,-	€ 9.574,40	
	WSNP Toeleiding	2% van 44	1	€ 3.676,-	€ 3.124,90	
	Budgetbegeleiding	26% van 44	11	€ 855,-	€ 9.447,75	
	Ondersteunende Begeleiding	24% van 44	18	€ 261,-	€ 4.658,85	
Besparing extra (curatieve) hulp 1-scenario: Achter de Voordeur						€25.315,34
Gemeente	Intake	52% van 27	14	€ 520,-	€ 7.030,40	
	Crisishulp	26% van 27	7	€ 279,-	€ 1.886,04	
	Aanvraag Gemeentelijk Krediet	22% van 27	6	€ 1.024,-	€ 5.857,28	
	WSNP Toeleiding	2% van 27	0,5	€ 3.676,-	€ 1.911,70	
	Budgetbegeleiding	26% van 27	7	€ 855,-	€ 5.779,80	
	Ondersteunende Begeleiding	24% van 27	11	€ 261,-	€ 2.850,12	

Bespaarde uitkeringskosten WWB en WW

Een stabiele financiële situatie leidt tot een verminderd beroep op WWB en/of WW en/of een versnelde uitstroom uit de uitkering. Er is gerekend met:

1. 36% van alle huishoudens die gebruik maken van schuldhulpverlening heeft een WWB-uitkering. Schulden zijn een belemmering om uit de uitkering te kunnen stromen. Het stabiliseren en/of oplossen van de schuld zorgt gemiddeld voor een verkorting van de uitkering met 4 maanden (van Geuns e.a., 2011).
2. 33% van de doelgroep die gebruik maakt van schuldhulpverlening heeft werk. Bij 17% daarvan wordt dankzij de inzet van hulpverlening instroom in de WW voorkomen (er is hier gerekend met een uitkeringsduur van gemiddeld 8 maanden), bij nog eens 2% wordt dankzij de hulpverlening instroom in de WWB voorkomen (er is hier gerekend met een uitkeringsduur van gemiddeld 12 maanden).

Deze baten zijn toegerekend aan de totale groep huishoudens waarvan de situatie verbetert dankzij de inzet van Achter de Voordeur (44 huishoudens in het 2-scenario en 27 huishoudens in het 1-scenario). De kosten voor een jaar WWB inclusief uitvoeringskosten bedragen gemiddeld €17.800,- per uitkeringsgerechtigde. De kosten voor een jaar WW inclusief uitvoeringskosten bedragen gemiddeld €20.600,- (van Geuns e.a., 2011).

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + Adv					€ 133.052
Gemeente	Verkorting WWB-WW met 4 maanden	44x36%	15,8	€ 5.933,33	€ 93.984,00
UWV	Voorkomen instroom WW; 8 maanden	44x33%x17%	2,5	€ 13.733,33	€ 33.899,36
Gemeente	Voorkomen instroom WWB; 12 maanden	44x33%x2%	0,3	€ 17.800,-	€ 5.169,12
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 81.646,-
Gemeente	Verkorting WWB-WW met 4 maanden	27x36%	9,7	€ 5.933,33	€ 57.672,00
UWV	Voorkomen instroom WW; 8 maanden	27x33%x17%	1,5	€ 13.733,33	€ 20.801,88
Gemeente	Voorkomen instroom WWB; 12 maanden	27x33%x2%	0,2	€ 17.800,-	€ 3.171,96

Bespaarde kosten re-integratie

Wanneer huishoudens aanspraak maken op een uitkeringsvoorziening zetten gemeenten diverse instrumenten in waarmee re-integratie wordt bevorderd. Voor WWB'ers geldt hiervoor een gemiddeld tarief van €4.000,- per traject (van Geuns e.a., 2011). Voor WW-trajecten is dit bedrag nog iets hoger: €4.700,- per traject. De baten zijn toegerekend aan de groep die dankzij het project geen aanspraak maakt op een uitkering (zie bovenstaande tabel).

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + Adv					€ 12.763,08
UWV	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	44x33%x17%	2,5	€ 4.700,-	€ 11.601,48
Gemeente	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	44x33%x2%	0,3	€ 4.000,-	€ 1.161,60
1-scenario: Achter de Voordeur					€7831,89
UWV	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	27x33%x17%	1,5	€ 4.700,-	€ 7.119,09
Gemeente	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	27x33%x2%	0,2	€ 4.000,-	€ 712,80

Bespaarde kosten ontruiming

De gemiddelde kosten voor een ontruiming bedragen €5853,- (van Geuns e.a., 2011). Bij 13% van de groep huishoudens met schulden is een ontruiming ophanden (Aedes, 2013).

Voor de ontruimde groep huishoudens worden bovendien kosten gemaakt voor herhuisvesting à €2.000 (Baan e.a., 2010). Dit leidt tot de volgende bespaarde kosten:

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + Adv					€ 44.920,97
Corporatie	Besparing ontruiming	44x13%	5,7	€ 5.853,-	€ 33.480,51
Gemeente	Herhuisvesting	44x13%	5,7	€ 2.000,-	€ 11.440,46
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 27.126,78
Corporatie	Besparing ontruiming	27x13%	1,5	€ 5.853,-	€ 20.217,14
Gemeente	Herhuisvesting	27x13%	0,2	€ 2.000,-	€ 6.908,64

Voorkomen kosten Maatschappelijke Opvang Preventief

Maatschappelijke opvang-organisaties gaan preventief hulp bieden als er een ontruiming op handen is. In deze analyse zijn alleen de kosten meegewogen voor ambulante woonbegeleiding en beperkte ondersteuning. Dit komt neer op een bedrag van €7.683,- per huishouden per jaar (Cebeon, 2011). Het is aannemelijk dat dergelijke hulpverlening ingezet zou worden bij de groep huishoudens die zonder het project *Achter de Voordeur* zou escaleren (n= 41 in het 2-scenario en n= 26 in het 1-scenario) én er sprake is van een dreigende ontruiming (bij 6,5% van deze groep).

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + Adv					€ 20.475,20
Gemeente	Voorkomen kosten MO preventief	41x6,5%	2,7	€ 7.683,-	€ 20.475,20
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 12.484,88
Gemeente	Voorkomen kosten MO preventief	25x6,5%	1,6	€ 7.683,-	€ 12.484,88

Voorkomen kosten Maatschappelijke Opvang Curatief

Wanneer huishoudens ontruimd zijn ontvangen ze diverse curatieve maatschappelijke ondersteuning. Te denken valt aan: nachtopvang, nazorg voor stabilisatie, crisisopvang. De totale curatieve kosten komen neer op €15.730,- per huishouden (Cebeon, 2011).

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + Adv					€ 89.979,23
Gemeente	Voorkomen kosten MO curatief	44x13%	5,7	€ 15.730,-	€ 89.979,23
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 54.336,47
Gemeente	Voorkomen kosten MO curatief	27x13%	3,5	€ 15.730,-	€ 54.336,47

Voorkomen huurderiving

Bij een ontruiming derft een woningcorporatie gemiddeld 6 maanden huur (Hassink e.a., 2012). De gemiddelde huur voor een corporatiewoning bedraagt €562,- (AFWC, 2013). Gecombineerd levert dit een bedrag op van €3.372,- aan huurderiving per ontruimd huishouden. Dit leidt tot de volgende besparing:

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + AdV					€ 19.288,62
Corporatie	Voorkomen huurderiving	44x13%	5,7	€ 3.372,-	€ 19.288,62
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 11.647,97
Corporatie	Voorkomen huurderiving	27x13%	3,5	€ 3.372,-	€ 11.647,97

Voorkomen afsluiting nutsbedrijven

Tot slot gaat een ontruiming doorgaans ook samen met een afsluiting van de nutsvoorzieningen. De kosten hiervoor zijn te schatten op €790,- (van Geuns e.a., 2011).

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + AdV					€ 4.518,98
Nutsbedrijven	Voorkomen afsluiting	44x13%	5,7	€ 790,-	€ 4.518,98
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 2.728,91
Nutsbedrijven	Voorkomen afsluiting	27x13%	3,5	€ 790,-	€ 2.728,91

Rendement langere termijn

Ook op de langere termijn kent het project *Straatkubus/Achter de Voordeur* (maatschappelijke) baten. Het gaat dan om:

Lagere criminaliteit

Een penibele financiële situatie leidt bij ca. 29% van de huishoudens tot een toename van (licht) criminele activiteiten. Op de langere termijn zorgt het stabiliseren van de schuldsituaties ook tot een vermindering van de criminaliteit. In een conservatieve schatting leidt schuldstabilisatie tot een totaal aan bespaarde kosten van €2.467,- (Cuelenaere, B. e.a., 2009). In werkelijkheid zal de besparing op dit vlak w.s. hoger uitvallen.

Actor	Toelichting	Groep	Aantal	Tarief	Totaal
2-scenario: Straatkubus + AdV					€ 31.482,74
Maatschappij/ Justitie	Bespaarde kosten door lagere criminaliteit	44x29%	12,8	€ 2.467,-	€ 31.482,74
1-scenario: Achter de Voordeur					€ 19.011,73
Maatschappij/ Justitie	Bespaarde kosten door lagere criminaliteit	27x29%	7,7	€ 2.467,-	€ 19.011,73

Voorkomen ziekmelding

Van de huishoudens die gebruik maken van schuldhulpverlening heeft ca. 33% een betaalde baan (van Geuns e.a., 2011). Het is aannemelijk dat een stressvolle financiële situatie leidt tot ca. twee dagen ziekmelding bij deze huishoudens. Het modaal bruto jaarinkomen is €33.000/jaar; een jaar kent ca. 260 werkdagen. De bruto kosten voor één dag ziekmelding bedragen daarmee €127,-/dag.

<i>Actor</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Groep</i>	<i>Aantal</i>	<i>Tarief</i>	<i>Totaal</i>
<i>2-scenario: Straatkubus + Adv</i>					€ 3.688,-
Bedrijfsleven	Voorkomen kosten ziekmelding	44x33%	14,5	€ 254,-	€ 3.688,-
<i>1-scenario: Achter de Voordeur</i>					€ 2.263,-
Bedrijfsleven	Voorkomen kosten ziekmelding	27x33%	8,9	€ 254,-	€ 2.263,-

Maatschappelijke baten

Het project levert daarnaast nog verschillende niet of moeilijk te kwantificeren baten op, zoals:

- Een betere eigen regie en eigen beheersing van de eigen financiële situatie; dit versterkt de eigenwaarde.
- Een verbetering van de kansen op werk door een stabiele financiële situatie impliceert een langdurig verbeterd carrièreperspectief;
- Een stabilisering van de situatie en een vroegtijdige oplossing van schuldensituaties draagt bij aan het voorkomen van een generatie-effect onder schuldenaren;
- Een vermindering van stress bij werknemers met schulden leidt tot een verhoging van de arbeidsproductiviteit;
- Een stabilisering van de financiële situatie leidt tot meer psychische/ praktische belastbaarheid van de huishoudens, waardoor ook de maatschappelijke en sociale participatie (mantelzorg, vrijwilligerswerk) kan toenemen.
- Betere samenwerking tussen de betrokken partijen in de stad, waar ook andere burgers van profiteren.

Hoewel deze baten voor de huishoudens en voor de maatschappij van groot effect zijn, zijn ze moeilijk in geld te waarderen.

Overzicht baten 2-scenario: Straatkubus & Achter de Voordeur

Onderstaande tabel bevat een totaaloverzicht van de baten:

<i>Actor</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Aantal</i>	<i>Tarief</i>	<i>Totaal</i>
Directe baten				
Gemeente	Voorkomen extra out-reachende benadering	126	€ 9,92,-	€ 1.250,-
Gemeente	Besparing extra (curatieve) schuldhulpverlening	1-22	€ 261,- tot € 3.676,-	€ 41.380,85
Gemeente	Verkorting WWB-WW met 4 maanden	15,8	€ 5.933,33	€ 93.984,00
UWV	Voorkomen instroom WW; 8 maanden	2,5	€ 13.733,33	€ 33.899,36
Gemeente	Voorkomen instroom WWB; 12 maanden	0,3	€ 17.800,-	€ 5.169,12
UWV	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	2,5	€ 4.700,-	€ 11.601,48
Gemeente	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	0,3	€ 4.000,-	€ 1.161,60
Corporaties	Besparing ontruiming	5,7	€ 5.853,-	€ 33.480,51
Gemeente	Herhuisvesting	5,7	€ 2.000,-	€ 11.440,46
Gemeente	Voorkomen kosten MO preventief	2,7	€ 7.683,-	€ 20.475,20
Gemeente	Voorkomen kosten MO curatief	5,7	€ 15.730,-	€ 89.979,23
Corporatie	Voorkomen huurderwing	5,7	€ 3.372,-	€ 19.288,62
Nutsbedrijven	Voorkomen afsluiting	5,7	€ 790,-	€ 4.518,98
Totaal directe baten ten goede van de gemeente				€ 253.400,-
Totaal directe baten				€ 367.629,-
Indirecte baten				
Maatschappij/ Justitie	Bespaarde kosten door lagere criminaliteit	12,8	€ 2.467,-	€ 31.483,-
Bedrijfsleven	Voorkomen kosten ziekmelding	12,8	€ 254,-	€ 3.688,-
Totaal indirecte baten				€ 35.171,-
Totaal alle baten				€ 402.800,-

Overzicht baten 1-scenario: Achter de Voordeur zonder Straatkubus

Onderstaande tabel bevat een totaaloverzicht van de baten:

Actor	Toelichting	Aantal	Tarief	Totaal
Directe baten				
Gemeente	Voorkomen extra out-reachende benadering	72	€ 9,92,-	€ 714,-
Gemeente	Besparing extra (curatieve) schuldhulpverlening	1-14	€ 261,- tot € 3.676,-	€ 25.315,-
Gemeente	Verkorting WWB-WW met 4 maanden	9,7	€ 5.933,33	€ 57.672,-
UWV	Voorkomen instroom WW; 8 maanden	1,5	€ 13.733,33	€ 20.802,-
Gemeente	Voorkomen instroom WWB; 12 maanden	0,2	€ 17.800,-	€ 3.172,-
UWV	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	1,5	€ 4.700,-	€ 7.119,-
Gemeente	Bespaarde kosten re-integratietrajecten	0,2	€ 4.000,-	€ 713,-
Corporaties	Besparing ontruiming	1,5	€ 5.853,-	€ 20.218,-
Gemeente	Herhuisvesting	0,2	€ 2.000,-	€ 6.909,-
Gemeente	Voorkomen kosten MO preventief	1,6	€ 7.683,-	€ 12.485,-
Gemeente	Voorkomen kosten MO curatief	3,5	€ 15.730,-	€ 54.336,-
Corporatie	Voorkomen huurderiving	3,5	€ 3.372,-	€ 11.648,-
Nutsbedrijven	Voorkomen afsluiting	3,5	€ 790,-	€ 2.729,-
Totaal directe baten ten goede van de gemeente				€ 154.408,-
Totaal directe baten				€ 223.832,-
Indirecte baten				
Maatschappij/ Justitie	Bespaarde kosten door lagere criminaliteit	7,7	€ 2.467,-	€ 19.012,-
Bedrijfsleven	Voorkomen kosten ziekmelding	7,7	€ 254,-	€ 1.782,-
Totaal indirecte baten				€ 21.275,-
Totaal alle baten				€ 245.107,-

Inverdiene Straatkubus

Onderstaande tabel vat het rendement samen van de verschillende scenario's: de huidige variant (interventie Achter de Voordeur gecombineerd met de analyse met behulp van de Straatkubus), en de variant waarin de Straatkubus niet bruikbaar is voor analyses.

	2-scenario: Straatkubus & Achter de Voordeur		1-scenario: Achter de Voordeur	
	Maatschappij	Gemeente	Maatschappij	Gemeente
Kosten	€ 87.097,-		€ 98.047,-	
Baten	€ 367.629,-	€ 253.400,-	€ 223.823,-	€ 154.408,-
Verhouding kosten en baten	1:4,22	1:2,91	1:2,28	1:1,57

Uit bovenstaande grafiek is af te lezen dat de totale directe (maatschappelijke) baten als gevolg van de inzet van de Straatkubus toenemen met €143.806,-. Dankzij de efficiëntere wijze van voorbereiding dalen de kosten van het project bovendien met €10.950,-. In totaal levert de inzet van de Straatkubus dus een toegevoegde waarde op dit project van €154.756,-.

Bij de beschrijving van de kosten is weergegeven dat de eenmalige kosten van ontwikkeling van de Straatkubus voor de gemeente Almere ca. €231.000,- bedragen. Wanneer we deze kosten afzetten tegen de toegevoegde waarde van de Straatkubus valt af te leiden dat de verhouding kosten-baten 1,49 bedraagt. Dat betekent dat het ontwikkelen van de Straatkubus voor de gemeente Almere al rendabel is (gewest) wanneer de Straatkubus wordt ingezet bij 2 projecten van het kaliber van Achter de Voordeur.

Bronnen

Post	Tarief	Bron
Intake	€ 520,-	Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
Crisishulp	€ 279,-	Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
Aanvraag Gemeentelijk Krediet	€ 1.024,-	Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
WSNP Toeleiding	€ 3.676,-	Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
Budgetbegeleiding	€ 855,-	Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
Ondersteunende Begeleiding	€ 261,-	Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
WWB-uitkering incl. uitvoeringskosten	€ 17.800,- <i>Of: € 14.000 excl. uitvoering</i>	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p. 46 en Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage
WW-uitkering incl. uitvoeringskosten	€ 20.600,-	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p. 47
WWB-Re-integratietraject	€ 4.000,-: Kosten WWB-trajecten variëren tussen € 1.500-€ 8.000.	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p.48; Aarts, Douma e.a. (2011), bronnenbijlage

Bronnen(vervolg)

Post	Tarief	Bron
Huisuitzetting	€ 5.830,-	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p. 50
Maatschappelijke opvang preventief	€ 7.683,-	Ministerie van VWS/Cebeon (2011), p. 56
Maatschappelijke opvang curatief	€ 15.730,-	Ministerie van VWS/Cebeon (2011), p. 57
Huurderving per maand	€ 439,-	Kengetallen 2013 Amsterdamse Woningcorporaties; Hassink e.a. (2012).
Afsluiting nutsbedrijven	€ 790,-	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p. 55
Crisisopvang dakloosheid	€ 15.730,-	Ministerie van VWS/Cebeon (2011), p.57
Inzet maatschappelijk werk	€ 509,-	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p.55
Inzet GGZ en verslavingszorg	€ 1.124,-	Geuns, R. van & N. Jungmann (2011), p.56
Criminaliteit	€ 2.467,-	Cuelenaere, B. e.a. (2009), p.48

Aarts, L., K. Douma e.a. (2011). *Op weg naar effectieve schuldhulp: kosten en baten van schuldhulpverlening*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Den Haag.

Baan, A., P. Sprenger & M. Willemsen (2010). *Evaluatieonderzoek 'Vroeg Eropaf!' Amsterdam*. Berenschot i.o.v. DWI Amsterdam.

Cebeon (2011), *Kosten en baten van maatschappelijke opvang. Bouwstenen voor effectieve inzet van publieke middelen*. Ministerie van VWS, Den Haag.

Cuelenaere, B. e.a. (2009), *Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse Voortijdig Schoolverlaten*. Ministerie van OC&W, Den Haag.

Geuns, R. van et al (2011), *Schuldhulpverlening loont! Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*. Regioplan, Amsterdam.

Hassink, prof. dr. W., dr. M. Dröes, dr. W. Manshanden & drs. J. Steegmans, (2012). *De starter op de Amsterdamse woningmarkt*, ministerie van BZK.

Kerckhaert, A.C. & en L.S. de Ruig (2013), *Huishoudens in de rode cijfers 2012, Omvang en achtergronden van schuldenproblematiek bij huishoudens*, Panteia, Zoetermeer.

Kruis, G., Jungmann, N. & M. Blommesteijn (2011). *Maatschappelijk rendement van vrijwilligersprojecten in de schuldhulpverlening*. Regioplan, Amsterdam.

